

VIJEĆE EUROPE
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

TREĆI ODJEL

ODLUKA
O DOPUŠTENOSTI

zahtjeva br. 44574/98, 45133/98 i 48316/99
Ivo KOVAČIĆ, Marjan MRKONJIĆ i Dolores GOLUBOVIĆ
protiv Slovenije

Europski sud za ljudska prava (Treći odjel), zasjedajući 9. listopada 2003. godine i 1. travnja 2004. u vijeću u sastavu:

g. G. RESS, *predsjednik*,
g. I. CABRAL BARRETO,
g. L. CAFLISCH
g. P. KÜRIS,
g. B. ZUPANČIĆ,
g. J. HEDIGAN,
gđa M. TSATSA-NIKOLOVSKA, *suci*,
i g. V. BERGER, *tajnik Odjela*

uzimajući u obzir naprijed navedene zahtjeve podnesene Europskoj komisiji za ljudska prava 17. srpnja 1998. godine i 2. lipnja 1997. godine, a Europskom sudu za ljudska prava 24. prosinca 1998. godine,

uzimajući u obzir članak 5. stavak 2. Protokola br. 11 uz Konvenciju, prema kojemu je nadležnost za ispitivanje zahtjeva koje su podnijeli g. Kovačić i g. Mrkonjić prenesena na Sud,

uzimajući u obzir odluku Suda od 13. ožujka 2001. godine o spajanju triju zahtjeva jer su se uglavnom odnosili na ista pitanja,

uzimajući u obzir očitovanje koje je podnijela tužena država i odgovore na očitovanja koje su podnijeli podnositelji zahtjeva kao i one koje je podnijela hrvatska vlada u svojstvu treće stranke – umješača, kao i primjedbe obiju vlada,

uzimajući u obzir odgovore tužene države i države umješača na pitanja suca izvjestitelja i Suda postavljena 25. listopada odnosno 11. prosinca 2002. godine, te njihove primjedbe,

nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva hrvatski su državljani. G. Ivo Kovačić koji je rođen 1922. godine i živi u Zagrebu i g. Marjana Mrkonjića koji je rođen 1941. godine i živi u Zürichu zastupa g. Milivoje Žugić, član Hrvatske odvjetničke komore. Gđu Dolores Golubović koja je rođena 1922. godine i živi u Karlovcu zastupa g. Zvonko Nogolica, koji je također član Hrvatske odvjetničke komore.

Na raspravi održanoj 9. listopada 2003. godine, g. Kovačića i g. Mrkonjića zastupao je g. Žugić kojemu je pomagala gđa Dunja Kuecking. Gđu Golubović zastupao je g. Nogolica.

Tuženu su državu zastupali njen zastupnik, g. Lucijan Bembič, g. Jean-Marcel Cheyron i gđa Claudia Annacker, punomoćnici, te g. François Berbinau, g. Rudolf Gabrovec, g. France Arhar, g. Andrej Rant, gđa Blanka Primec i g. Miha Pogačnik, savjetnici.

Hrvatsku vladu, koja je iskoristila pravo stupanja u postupak prema članku 36. Konvencije, zastupala je njena zastupnica gđa Lidija Lukina Karajković, kojoj su pomagali g. Domagoj Maričić i gđa Vanja Jelić, savjetnici.

A. Okolnosti predmeta

Prije raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije ("SFRJ"), podnositelji zahtjeva odnosno njihovi rođaci položili su devizna sredstva u čvrstoj valuti na štedne račune u ispostavi jedne slovenske banke – Ljubljanske banke – u Zagrebu (Hrvatska). Neki od njih imali su i oročenu štednju s istekom rokova oročenja krajem 1980-ih odnosno početkom 1990-ih godina.

Prema tada važećem zakonodavstvu, devizna sredstva u čvrstoj valuti položena u komercijalne banke mogla su se prenijeti u Narodnu banku Jugoslavije ("NBJ") u Beogradu i za njih je jamčila SFRJ. Zbog monetarne se krize povlačenje deviza s tih takozvanih "računa stare devizne štednje" progresivno ograničavalo propisima donesenim tijekom 1980-ih i početkom 1990-ih godina. Od tog vremena podnositelji zahtjeva odnosno njihovi rođaci, općenito govoreći, nisu mogli dobiti pristup novcu kojeg su položili.

Sve do njene preregistracije 1. siječnja 1990. godine zagrebačka ispostava Ljubljanske banke nazivala se Ljubljanska banka - Osnovna banka Zagreb. Od tada je poznata pod nazivom Glavna filijala Zagreb.

Činjenično se stanje predmeta, prema navodima stranaka, može sažeti kako slijedi.

1. Činjenično stanje pojedinačnih slučajeva

(a) Zahtjev br. 44574/98, g. Ivo Kovačić

(i) Štedni ulozi i postupak u Hrvatskoj

G. Kovačić, koji je u mirovini, vlasnik je deviznog štednog računa u Glavnoj filijali Zagreb. Klijent je zagrebačke ispostave već više od 30 godina.

Dana 24. listopada 1984. godine podnositelj zahtjeva i njegova supruga potpisali su trogodišnji ugovor o oročenju 66.771,12 njemačkih maraka (DEM) s godišnjom kamatom od 12,5% koji se automatski produžavao. U ugovoru je *inter alia* bilo utvrđeno da će za njihovu štednju jamčiti SFRJ. Posljednje povlačenje s računa izvršeno je u kolovozu 1990. godine

Dana 10. rujna 1990. godine g. Kovačić pokušao je sa svoga računa povući 40.000 DEM. Kako razdoblje oročenja još nije bilo proteklo, banka je odbila njegov zahtjev i predložila mu da ponovno dođe poslije 24. listopada 1990. godine, datuma isteka roka oročenja. Dana 25. listopada 1990. godine podnositelj zahtjeva sastao se s direktorom banke koji mu je ponudio mjesečnu otplatu od po 4.000 DEM. Banka, međutim, nije izvršila niti jednu isplatu.

G. Kovačić i njegova supruga u više su navrata, a jednom prilikom i pismeno (6. veljače 1991. godine), zahtijevali isplatu. U odgovoru na te zahtjeve, banka ih je 17. travnja 1991. godine obavijestila kako ne može izvršiti nikakve isplate jer nisu razriješeni njeni odnosi s NBJ i jer jugoslavensko devizno tržište ne funkcionira.

Prema izvodu banke od 14. listopada 1993. godine iznos na računu u tom je trenutku bio 49.794,30 DEM.

Nakon odbijanja banke, podnositelj zahtjeva podnio je prvostupanjskom Općinskom sudu u Zagrebu građansku tužbu protiv Ljubljanske banke – Glavne filijale Zagreb tražeći povrat svoje štednje s kamatama. Dana 2. prosinca 1997. godine, sud je *inter alia* utvrdio da je g. Kovačić naslijedio devizni štedni račun o kojem je riječ od svoje supruge koja je u međuvremenu umrla. Sud je Ljubljanskoj banci – Glavnoj filijali Zagreb naložio da podnositelju zahtjeva isplati štednju uvećanu za zatezne kamate u roku od petnaest dana (što je, prema navodima podnositelja zahtjeva, ukupno iznosilo 61.000 DEM).

Osim toga, s obzirom na to da se sjedište banke nije nalazilo na hrvatskom teritoriju, sud je utvrdio kako se ne mogu primijeniti odredbe Uredbe o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 71/91) jer g. Kovačić svoje depozite nije prenio u neku od hrvatskih banaka. Dana 22. travnja 1998. godine to je rješenje postalo pravomoćno i izvršno.

G. Kovačić je tada podnio prijedlog za ovrhu te odluke prvostupanjskom Općinskom sudu u Zagrebu, koji je 1. listopada 1998. godine izdao rješenje o ovrsi u korist podnositelja zahtjeva. Kasnije je prvostupanjski Općinski sud u Zagrebu obustavio ovršni postupak jer g. Kovačić nije uplatio predujam za troškove ovršitelja, kako zahtijeva hrvatsko pravo.

Godine 1998. godine g. Kovačić je pokušao povući svoja sredstva, prvo iz Glavne filijale Zagreb, a zatim iz Ljubljanske banke – matične banke u Ljubljani. Dana 6. srpnja i 14. rujna 1998. godine službenici banke su ga obavijestili kako banka nema sredstava i kako je račun zamrznut.

U prosincu 2001. godine g. Kovačić zatražio je zabilježbu tražbine na zemljištu u Osijeku (Hrvatska) koje je pripadalo Glavnoj filijali Zagreb. Dana 5. ožujka 2003. godine Općinski sud u Osijeku usvojio je njegov zahtjev. U žalbenom je postupku Županijski sud u Osijeku 5. lipnja 2003. godine tu presudu potvrdio. Dana 17. srpnja 2003. godine g. Kovačić ishodio je rješenje o ovrsi.

(ii) Postupak u Sloveniji

Dana 31. kolovoza 1998. godine g. Kovačić obratio se slovenskom Ustavnom sudu (*Ustavno sodišče*) tražeći izdavanje naloga za priznavanje hrvatske presude. Dana 24. rujna 1998. godine Ustavni ga je sud obavijestio kako nije nadležan za izdavanje takvoga naloga. Sličan je zahtjev uputio i slovenskom Vrhovnom sudu (*Vrhovno sodišče*).

I na kraju, 7. prosinca 1998. godine g. Kovačić je podnio zahtjev Okružnom sudu u Ljubljani (*Okrožno sodišče*) radi utvrđenja u kojoj je mjeri hrvatska presuda od 2. prosinca 1997. godine izvršna. Dana 21. lipnja 1999. godine Okružni ga je sud ovlastio izvršiti hrvatsku presudu. Međutim, g. Kovačić nije zatražio ovrhu presude od 2. prosinca 1997. godine pred slovenskim sudovima.

(b) Zahtjev br. 45133/98, g. Marjan Mrkonjić

(i) Štedni ulozi i postupak u Hrvatskoj

G. Mrkonjić je vlasnik deviznog štednog računa u Glavnoj filijali Zagreb.

Dana 18. srpnja 1984. godine izvršio je uplatu na račun. Dana 18. srpnja 1987. godine potpisao je trogodišnji ugovor o oročenju 26.754,26 švicarskih franaka (CHF) s godišnjom kamatom od 12,5% koji se automatski produžavao.

Dana 2. svibnja 1993. godine zatvorio je račun pismenim putem, ali nije mogao povući sredstva koja su ostala na računu. Prema izvodu banke od 30. srpnja 1993. godine iznos njegove štednje uvećan za pripadajuće kamate u to je vrijeme bio 31.265,92 CHF.

Dana 30. srpnja 1993. godine g. Mrkonjić je pred hrvatskim sudovima pokrenuo građanski postupak tražeći povrat svoje štednje uvećane za kamate. Dana 23. kolovoza 1994. godine Općinski sud u Zagrebu naložio je Ljubljanskoj banci – Glavnoj filijali Zagreb da mu isplati dužni iznos, to jest 31.265,92 CHF, uvećan za zatezne kamate. Glavna filijala Zagreb naknadno se žalila. Njenu je žalbu žalbeni sud odbacio 12. rujna 1995. godine

Dana 28. prosinca 1995. godine g. Mrkonjić je sa svog računa povukao dio svoje štednje (7.850,07 CHF).

Dana 10. srpnja 1997. godine od Općinskog je suda u Zagrebu ishodio rješenje o ovrsi protiv Glavne filijale Zagreb, koja je, prema navodima slovenske vlade, podnijela žalbu protiv tog rješenja.

Dana 23. srpnja 1997. godine Glavna filijala Zagreb je g. Mrkonjiću isplatila dio glavnice zajedno sa sudskim troškovima.

Dana 12. veljače 2001. godine g. Mrkonjić zatražio je zabilježbu potraživanja na zemljištu u Osijeku koje je pripadalo Glavnoj filijali Zagreb. Dana 12. ožujka 2002. godine prvostupanjski sud u Osijeku usvojio je njegov zahtjev, ali je 25. travnja 2002. godine Županijski sud u Osijeku ukinuo tu presudu. I na kraju, 27. veljače 2003. godine Vrhovni je sud potvrdio prvostupanjsku presudu od 12. ožujka 2002. godine

Izvod banke od 12. svibnja 2003. godine pokazuje kako je iznos koji je g. Mrkonjić na taj datum imao na štednom računu, zajedno s pripadajućim kamatama, bio 28.438,18 CHF.

(ii) Drugi pokušaji g. Mrkonjića da povuče svoju štednju

Godine 1998. g. Mrkonjić je Ljubljanskoj banci u Sloveniji napisao i nekoliko pisama zatraživši da mu se omogući povući svoj novac.

Dana 10. studenoga 1998. godine jedan ga je službenik banke obavijestio kako je njegov novac deponiran kod NBJ i kako je odmah nakon osamostaljenja Slovenije i Hrvatske pristup banke položima u Beogradu bio onemogućen. Dodao je kako je prema ustavnom zakonu Slovenija postala jamac štednje deponirane na slovenskom teritoriju, te nadalje kako Slovenija i Hrvatska pokušavaju naći rješenje za pet još neriješenih pitanja, od kojih je prvo pitanje "stare devizne štednje". Radi rasprave o tim pitanjima uskoro se trebala sastati jedna skupina stručnjaka.

Dana 9. prosinca 1998. godine službenik je obavijestio g. Mrkonjića kako su se Slovenija i Hrvatska suglasile da će se problem "stare devizne štednje" "Ljubljanske banke – Glavne filijale Zagreb" riješiti međunarodnom arbitražom. Iste je informacije dobio i u dopisu od 18. siječnja 1999. godine

Dana 3. siječnja 2000. godine službenik je ponovio te informacije. Opet je naznačio kako je "hrvatska štednja" predmet pregovora između Slovenije i Hrvatske i kako će Glavna filijala Zagreb izvršiti isplate nakon što se potpiše dvostrani sporazum odnosno nakon što se riješe problemi sukcesije između bivših jugoslavenskih republika.

Godine 2000. i 2001. g. Mrkonjić je Ljubljanskoj banci i Glavnoj filijali Zagreb ponovno uputio nekoliko zahtjeva za povlačenje svog novca. Dopisima od 4. travnja 2000. godine, 20. i 22. veljače te 16. srpnja 2001. godine, službenici banke obavijestili su ga da nije pronađeno nikakvo rješenje problema "stare devizne štednje".

(c) Zahtjev br. 48316/99, gđa Dolores Golubović

(i) Štednja podnositeljice zahtjeva

Gđa Golubović, koja je u mirovini, vlasnica je deviznog štednog računa u Glavnoj filijali Zagreb, kao nasljednica izvornog vlasnika računa, g. Ostoje Mejića, na temelju odluke Općinskog suda u Karlovcu od 20. veljače 1998. godine Ta je odluka pravomoćna i izvršna.

U prvoj štednoj knjižici g. Mejića na dan 6. listopada 1994. godine bili su upisani sljedeći iznosi: 31.065,59 DEM, 4.468,50 CHF i 2.897,60 austrijskih šilinga (ATS). U drugoj štednoj knjižnici g. Mejića na dan 31. prosinca 1993. godine bili su upisani sljedeći iznosi: 5.307,54 DEM, 13.074,44 USD, 904,94 CHF, 6.480,51 ATS i 167.146 talijanskih lira (ITL). Prema navodima podnositeljice zahtjeva, ti su iznosi uplaćivani između u razdoblju od 1986. do 1990. godine

Dana 29. svibnja 2001. godine Glavna filijala Zagreb izdala je podnositeljici zahtjeva štednu knjižicu na njeno ime, sukladno odluci Općinskog suda u Karlovcu od 20. veljače 1998. godine Polozi, zajedno s pripadajućim kamatama, tada su bili u sljedećim iznosima: 39.085,45 DEM, 14.092,89 USD, 5.627,59 CHF, 10.077,41 ATS i 193.495 ITL.

(ii) Druge informacije koje je dostavila gđa Golubović

G. Golubović je ustvrdila kako je Ljubljanska banka hrvatske vlasnike štednih računa 1992. godine uputila da povlačenja svojih sredstava ograniče na 500 jugoslavenskih dinara (JUD), a jugoslavenski dinar u Hrvatskoj više nije bio zakonsko sredstvo plaćanja.

Dana 3. studenoga 1998. godine službenik banke u Glavnoj filijali Zagrebu obavijestio ju je kako su svi devizni računi zamrznuti i kako se ne mogu vršiti nikakve isplate. Potvrdio je kako su hrvatski sudovi nadležni za rješavanje tužbenih zahtjeva, ali je rekao kako se presude ne izvršavaju zbog financijskih poteškoća u kojima se nalazi hrvatska podružnica. Slovenska i hrvatska vlada bile su u potrazi za rješanjem problema.

Gđa Golubović nije pokrenula nikakav postupak pred slovenskim i hrvatskim sudovima ni protiv Ljubljanske banke – matične banke niti protiv Glavne filijale Zagreb.

2. Pozadina slučaja

(a) Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija

(i) Ljubljanska banka i njena zagrebačka podružnica

Ljubljanska banka, Ljubljana (u današnjoj Republici Sloveniji) osnovana je 1955. godine kao Komunalna banka Ljubljana, a nakon toga je prošla kroz nekoliko statusnih promjena. Godine 1970. godine postala je Ljubljanska banka.

Godine 1969. pravni prednik Ljubljanske banke otvorio je podružnicu u Zagrebu, u tadašnjoj Socijalističkoj Republici Hrvatskoj. Ona je preregistrirana 1974. i 1977. godine

Od 1978. godine do 1. siječnja 1990. godine Ljubljanska banka – matična banka, poduzeće koje je bilo propisno ustrojeno i koje je poslovalo prema zakonima tadašnje Socijalističke Republike Slovenije, djelovalo je kao "udružena banka" koju su činile osnovne banke Ljubljanske banke koje su vodile poslovanje u skladu s načelima sustava socijalističkoga samoupravljanja. U to je vrijeme Ljubljanska banka – matična banka bila jedna od najvećih i najuglednijih komercijalnih banaka u društvenom vlasništvu u SFRJ s ispostavama u drugim republikama u SFRJ. Osim toga, ona je bila jedna od samo devet jugoslavenskih banaka kojima je bilo dopušteno obavljati devizne pravne poslove.

Negdje u istom razdoblju, to jest od 1977. godine do njene preregistracije 1989. godine, ispostava Ljubljanske banke u Zagrebu poslovala je kao takozvana "osnovna banka", koja nije bila ni podružnica ni ovisno društvo Ljubljanske banke – matične banke. Ljubljanska banka – Osnovna banka Zagreb imala je vlastitu pravnu osobnost prema pravu Socijalističke Republike Hrvatske i bila je financijski i ekonomski neovisna. Ona je, međutim, bila integrirana u organizacijsku strukturu Ljubljanske banke.

Dana 19. prosinca 1989. godine Ljubljanska banka – matična banka preregistrirana je u dioničko društvo, s učinkom od 1. siječnja 1990. godine.

Dana 29. prosinca 1989. godine Ljubljanska banka – Osnovna banka Zagreb preregistrirana je u Glavnu filijalu Zagreb, s učinkom od 1. siječnja 1990. godine

(ii) Sustav redeponiranja devizne štednje

U SFRJ je, počevši od 1965. godine, građanima bilo dopušteno otvarati devizne štedne račune. Od 25. prosinca 1969. godine do datuma na koje su pojedine države sljednice proglasile svoju neovisnost, svi su devizni štedni ulozi bili obuhvaćeni zakonskim jamstvom Federacije (SFRJ) (vidi članak 14. Zakona o deviznom poslovanju, *Službeni list SFRJ*, br. 66/85 i članak 76. Zakona o bankama i drugim financijskim organizacijama, *Službeni list SFRJ*, br. 10/89 u daljnjem tekstu, u odjeljku "Mjerodavno domaće i međunarodno pravo i praksa").

SFRJ je pojedinačne štediše poticala da u komercijalne banke deponiraju deviznu štednju koja joj je trebala za financiranje domaćega gospodarskog razvitka. Godišnje kamatne stope na štedne uloge dosezale su razine od 10% i više. Devizna je štednja postala prevladavajući oblik štednje kućanstava u SFRJ.

Godine 1977. Zakonom o deviznim poslovima i međunarodnim kreditnim odnosima, (*Službeni list SFRJ*, br. 15/77) uveden je sustav u kojem su komercijalne banke redeponirale deviznu štednju u NBJ u Beogradu (u današnjoj Srbiji i Crnoj Gori). Prema članku 51. stavku 2. toga zakona, NBJ je bila obvezna primati deviznu štednju deponiranu kod ovlaštenih banaka i odobravati kredite bankama koje deponiraju devize. Iako banke u SFRJ nisu imale zakonsku obvezu prenositi devizne pologe u NBJ, postoji opća suglasnost kako u praksi nisu imale drugih mogućnosti.

U razdoblju od 1978. do 1988. godine doneseno je još propisa koji su uređivali pravne poslove redeponiranja. Prema Odluci o načinu deponiranja deviza građana koje se drže na računima ovlaštenih banaka, i o odobravanju beskamatnih kredita ovlaštenoj banci koja deponira devize iz 1978. godine (*Službeni list SFRJ*, br. 13/78), poslove redeponiranja obavljale su narodne banke socijalističkih republika (Slovenije, Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Makedonije) i autonomnih pokrajina (Vojvodine i Kosova, koje su obje dio Srbije) za račun i u ime NBJ. Te banke, kojima inače nije bilo dopušteno imati račune u inozemstvu, djelovale su kao zastupnici NBJ-a. Redeponirane devize na kraju su prebačene na račune NBJ u inozemstvu.

Na zahtjev banaka, odluka kojom je dopunjena prvotna odluka iz godine donesena je kasnije iste te godine (*Službeni list SFRJ*, br. 26/78). Novom je odlukom uvedeno redeponiranje deviza "pro-forma" ili "metodom računa" kako bi se uštedjeli značajni iznosi koji bi se inače potrošili na pristojbe za neutralne transakcije. U sljedećim su godinama komercijalne banke "metodom efektive" NBJ-u stvarno prebacile samo oko 14% deviznih pologa. Primjena i "pro-forma" metode i metode "efektive" imala je za posljedicu to da su komercijalne banke podnosile zahtjeve za povlačenje deviznih sredstava iz NBJ u slučaju kad su deponenti htjeli podignuti svoje pologe.

Odlukom o načinu deponiranja i vraćanja deviza građana iz depozita kod Narodne banke Jugoslavije iz 1984. godine (*Službeni list SFRJ*, br. 43/84) prvi su put bili utvrđeni uvjeti i uglavci ugovora o redeponiranju između štedionice i NBJ, koju je zastupala mjerodavna narodna banka. Što se tiče Ljubljanske banke – Osnovne banke Zagreb, ugovori o redeponiranju sklapani su s Narodnom bankom Hrvatske. Kako Ljubljanska banka – Osnovna banka Zagreb prema odluci iz 1984. godine nije imala status ovlaštene banke, redeponiranje je u praksi vršila Ljubljanska banka – matična banka (to jest, udružena banka).

Od 1985. godine nadalje od banaka koje su vršile redeponiranje počelo se tražiti da plaćaju kamate na dinarske kredite odobravane u zamjenu za devize redeponirane kod NBJ, a koji krediti su prije bili beskamatni.

Ljubljanska banka – Osnovna banka Zagreb devizne je pologe redeponirala kod NBJ u razdoblju od 1978. godine do 15. listopada 1988. godine kad je, u svrhu sprječavanja daljnjeg multipliciranja negativnih posljedica u biti neracionalnog zakonskog rješenja, sustav redeponiranja ukinut izmjenama Zakona o deviznom poslovanju (*Službeni list SFRJ*, br. 59/88). Članak 14. stavak 4. tog zakona propisivao je da se "[u]vjeti i postupci koji se primjenjuju na obveze koje proizlaze iz jamstva trebaju urediti posebnim saveznim zakonom".

Kako takav zakon nikada nije donesen, SFRJ je pribjegavala donošenju *ad hoc* odluka. Odluka o načinu izvršavanja obveza federacije po osnovu jamstva za devize na deviznim računima i deviznim štednim ulozima građana, građanskih pravnih osoba i stranih fizičkih osoba iz 1990. godine (*Službeni list SFRJ*, br. 27/90) propisivala je da samo banke, a ne pojedinačni deponenti, imaju pravo tražiti isplatu deviznih pologa. Odlukom je, osim toga, propisano kada i kako se može pozivati na jamstvo SFRJ i kako će se ono ispuniti. Prije nego što se mogla izvršiti isplata po jamstvu, banka je morala postati insolventna ili otići u stečaj.

Godine 1991. devizna potraživanja komercijalnih banaka prema NBJ iznosila su približno 12 milijardi USD i ostala su zamrznuta.

(iii) Monetarna kriza i Markovićeve reforme

(i) Pozadina

Problemi koji su se javili kao posljedica inozemnog i domaćeg duga SFRJ u 1980-im su godinama doveli do monetarne krize, u kojoj je gospodarstvo SFRJ trpjelo posljedice hiperinflacije. Bankarski i monetarni sustav bili su na granici propasti, pa je SFRJ morala uvesti hitne mjere. Između ostalog, doneseni su propisi kojima su nametnuta ograničenja na isplatu deviznih pologa građanima (vidi članak 71. Zakona o deviznom poslovanju).

Godina 1989. je za SFRJ bila godina reformi u kojoj su izvršene mnoge zakonodavne, institucionalne i strukturne prilagodbe s ciljem pripreme za prijelaz iz socijalističkog planskog gospodarstva u tržišno gospodarstvo (takozvane Markovićeve reforme, nazvane prema tadašnjem predsjedniku Vlade).

Jedna od okosnica tog prijelaza bila je temeljna reforma bankarskoga sustava, koja se provodila prema Zakonu o bankama i drugim financijskim organizacijama (*Službeni list SFRJ*, br. 10/89). Banke su se iz udruženih i osnovnih banaka, to jest financijsko-uslužnih organizacija "udruženog rada" trebale pretvoriti u dionička društva, koja su trebala poslovati prema bankarskim načelima likvidnosti, profitabilnosti i solventnosti. Osnove su banke mogle ostati neovisne ako su ispunjavale neke bankarske i financijske kriterije utvrđene u Zakonu o bankama i drugim financijskim organizacijama, postati podružnicama drugih banaka ili otići u likvidaciju.

U godinama 1988., 1989. i 1990. SFRJ je preuzela izravnu odgovornost za devizne gubitke i isplatu deviznih pologa kod NBJ: tečajne su razlike pretvorene u javni dug SFRJ. Budući da 1991. godine nije bilo uređeno servisiranje javnoga duga, NBJ je donijela odluku

kojom je bankama odobravalu posebne kredite za likvidnost kako bi omogućila povlačenja deviznih pologa koje su oni bili redeponirali kod NBJ.

Godine 1991. radi daljnjeg ograničavanja iznosa deviza koje su deponenti mogli povući donesena je Odluka o načinu na koji ovlaštene banke izvršavaju naloge za plaćanje domaćih fizičkih osoba devizama s njihovih deviznih računa i deviznih štednih uloga (*Službeni list SFRJ*, br. 28/91, 34/91 i 64/91).

Ovakva je općenita situacija potrajala do lipnja 1991. godine kad je započeo proces raspada SFRJ. Čitav je proces trajao nekoliko mjeseci u kojima je više republika koje su bile u njenom sastavu proglasilo svoju neovisnost.

Konačno, prema navodima slovenske Vlade, dana 27. lipnja 1991. godine slovenske i hrvatske banke isključene su iz monetarnog sustava SFRJ.

(ii) Predmet spora između stranaka

(α) Događaji kako ih prikazuje hrvatska Vlada

Hrvatska vlada tvrdi kako je pretvorba banaka dovršena do kraja 1989. godine, a usklađivanje sa standardnim međunarodnim pokazateljima kvalitete bankarskog poslovanja trebalo se izvršiti do kraja 1990. godine

Hrvatska Vlada dalje navodi kako je do tada likvidnost banaka bila značajno smanjena zbog velike potražnje za devizama potaknute raznim čimbenicima, kao što je bila politička nestabilnost, neizvjesnost u pogledu konvertibilnosti dinara, strah od devalvacije i stanje platne bilance. Takva su kretanja dovela do financijske nediscipline. Vlada *inter alia* navodi i kako je Narodna banka Slovenije iz NBJ povukla sredstva za poljoprivredne namjene bez ikakve dokumentacijske podloge te da su od toga korist imale slovenske banke, a posebno Ljubljanska banka. Upravo tome je ozračju Narodna banka Hrvatske bankama suočenim s financijskim poteškoćama dopustila da prekorače dopušteno korištenje sekundarnih izvora likvidnosti za ukupno 28 milijuna USD (a ne, kao što slovenska vlada navodi u svom očitovanju, za 170 milijuna USD).

(β) Događaji kako ih prikazuje slovenska vlada

Prema navodima slovenske vlade, Markovićeve su reforme trebale biti provedene u roku od dvije godine. Međutim, zbog raspada SFRJ reforme nikada nisu bile u cijelosti provedene.

Slovenska vlada dalje navodi kako je krajem 1990. godine, kad je monetarna kriza dosegla vrhunac, došlo do nezakonitih upada u monetarni sustav bivše SFRJ. Srbija je potajno odlučila izdati novca u protuvrijednosti od otprilike 1.300 milijuna USD u lokalnoj valuti, a Hrvatska je nezakonito izdala novca u protuvrijednosti od 170 milijuna USD. Kao odgovor na to, u siječnju 1991. godine Odbor guvernera bivše NBJ zatvorio je devizno tržište.

(iv) Ljubljanska banka i Glavna filijala Zagreb

(i) Pozadina

Godine 1988., nakon monetarne krize u SFRJ, Ljubljanska je banka zamrzнула sve svoje devizne račune kad su klijenti pokušali tražiti povlačenje svoje devizne štednje.

Dana 19. prosinca 1989. godine u Ljubljani, u tadašnjoj Socijalističkoj Republici Sloveniji osnovano je, u skladu sa Zakonom o bankama i drugim financijskim organizacijama, dioničko društvo Ljubljanska banka (*d.d. – delniška družba*). Ta je promjena istoga dana registrirana u sudskom registru, a stupila je na snagu 1. siječnja 1990. godine. Kao što je već rečeno, do tada je Ljubljanska banka poslovala kao matična banka Ljubljanske banke.

Članak 60. Odluke o osnivanju Ljubljanske banke od 19. prosinca 1989. godine predviđao je da će Ljubljanska banka preuzeti prava, imovinu i obveze Ljubljanske banke – matične banke i osnovnih banaka u Zagrebu, Sarajevu (Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina) i Skopju (Socijalistička Republika Makedonija) kao pravna sljednica na dan svog osnivanja ili upisa u sudski registar.

Dana 29. prosinca 1989. godine, u skladu s naprijed navedenim bankarskim propisima, Ljubljanska banka – Osnovna banka Zagreb preregistrirana je na Trgovačkom sudu u Zagrebu u Glavnu filijalu Zagreb s učinkom od 1. siječnja 1990. godine

(ii) *Predmet spora u pogledu pravnog položaja i bankarskih obveza zagrebačke ispostave Ljubljanske banke u relevantno vrijeme*

(a) Događaji kako ih prikazuje hrvatska vlada

Hrvatska vlada tvrdi kako je odluka Ljubljanske banke o preuzimanju bivših osnovnih banaka i njihovom pretvaranju u podružnice bila poslovna odluka i kako je Ljubljanska banka preuzela obveze svih osnovnih banaka koje su postale njene podružnice. Prema navodima hrvatske vlade, zagrebačka je ispostava u vrijeme pripojenja poslovala uspješno.

Što se tiče statusa zagrebačke ispostave, hrvatska vlada tvrdi kako je u relevantno vrijeme Glavna filijala Zagreb postojala kao organizacijska jedinica Ljubljanske banke, kako je postojao institucionalni odnos ovisnosti i kako je odgovornost Ljubljanske banke za obveze Glavne filijale Zagreb obuhvaćala svu njenu imovinu i bila neograničena. To je očito proizlazilo iz važećeg zakonodavstva SFRJ koje je uređivalo pravni status podružnica banaka (vidi Zakon o bankama i drugim financijskim organizacijama i Zakon o poduzećima).

Hrvatska vlada navodi kako su, prihvaćanjem nadležnosti za rješavanje tužbi podnesenih protiv Ljubljanske banke, hrvatski sudovi samo postupali u skladu s mjerodavnim postupovnim pravilima (članak 60. Zakona o parničnom postupku) i kako time nisu priznali, ni izričito ni implicitno, da Glavna filijala Zagreb ima ikakav poseban pravni status osim onoga upisanog u sudski registar Trgovačkoga suda u Zagrebu.

(β) Događaji kako ih prikazuje slovenska vlada

Slovenska vlada tvrdi kako su, upravo zbog toga što osnovne banke Ljubljanske banke u Zagrebu, Sarajevu i Skopju nisu ispunile financijske uvjete iz Zakona o bankama i drugim financijskim organizacijama za nastavak poslovanja u svojstvu neovisnih banaka, njihovi osnivači odlučili pretvoriti ih u podružnice Ljubljanske banke. Slovenska vlada ističe kako Ljubljanska banka – matična banka nije bila osnivač Ljubljanske banke – Osnovne banke

Zagreb, pa prema tome odluku o integriranju Glavne filijale Zagreb u sustav Ljubljanske banke Ljubljanska banka – matična banka nije donijela.

Slovenska vlada tvrdi kako je raspad SFRJ spriječio cjelovitu pretvorbu Ljubljanske banke – Osnovne banke Zagreb u Glavnu filijalu Zagreb. Zbog toga su status, poslovanje, imovina i odgovornost za pologe Glavne filijale Zagreb postali predmet sukcesije. Vlada kaže kako su tijekom dvogodišnjega prijelaznog razdoblja provedbe Markovićevih reformi takozvane glavne filijale koje su prethodno poslovale kao osnovne banke imale *sui generis* status koji je bio bitno različit od statusa podružnice koji poznaju zapadnoeuropski pravni sustavi.

Slovenska vlada tvrdi kako su, time što su presuđivali na štetu Glavne filijale Zagreb u 1990-im godinama, hrvatski sudovi priznali njen neovisni pravni status i odgovornost za kod nje položenu deviznu štednju.

(b) Republika Slovenija

Dana 25. lipnja 1991. godine Narodna skupština Republike Slovenije donijela je Temeljnu ustavnu povelju o suverenosti i neovisnosti Republike Slovenije i Ustavni zakon koji se odnosi na njenu primjenu (*Uradni list*, br. 1/91). Tako je Slovenija postala neovisna.

(i) Ustavni zakon

Na temelju članka 19. stavka 3. Ustavnog zakona, Republika Slovenija postala je jamcem za čitavu deviznu štednju koja je u tom trenutku bila položena u bankama na slovenskom teritoriju.

(ii) Razvoj događaja nakon neovisnosti

U listopadu 1991. godine uvedena je nova slovenska valuta, slovenski tolar.

Dana 14. travnja 1992. godine izmijenjen je statut Ljubljanske banke. Članak 60. Statuta od 19. prosinca 1989. godine (koji je predviđao da će Ljubljanska banka preuzeti prava, imovinu i obveze Ljubljanske banke – matične banke i osnovnih banaka) postao je prvi stavak članka 65.

Godine 1993. u bankarskom su sektoru uvedene sanacijske mjere. Iste je godine Republika Slovenija postala isključivi dioničar Ljubljanske banke.

Dana 4. veljače 1993. godine jamstvo preuzeto u skladu s Ustavnim zakonom ispunjeno je Zakonom o poravnanju obveza iz neisplaćenih deviznih pologa (*Uradni list*, br. 7/93). Prema članku 2. tog Zakona, obveze koje su proizlazile iz deviznih pologa postale su javni dug Republike Slovenije. Daljnji provedbeni propisi doneseni su 1995. godine

Tako su devize položene kod banaka na slovenskom teritoriju postale dio slovenskoga nacionalnog duga u obliku obveznica u vrijednosti od oko 1.500.000.000 njemačkih maraka (DEM), a vlasnici računa mogli su vršiti povlačenja kako i kad su željeli.

Dana 11. ožujka 1993. godine na snagu je stupio Zakon o Fondu Republike Slovenije za sukcesiju (*Uradni list*, br. 10/93). Prema tom zakonu, neka prava i obveze Republike Slovenije prema SFRJ, NBJ i drugim subjektima iz SFRJ dodijeljena su Fondu za sukcesiju.

Osim toga, građani i poduzeća koji su imali potraživanja prema subjektima iz SFRJ imali su pravo svoja prava i obveze ugovorno prenijeti na Fond za sukcesiju.

Dana 28. lipnja 1994. godine Konvencija i Protokol br. 1 stupili su na snagu u odnosu na Sloveniju.

Dana 5. srpnja 1997. godine na snagu su stupile izmjene Zakona o Fondu Republike Slovenije za sukcesiju (*Uradni list*, br. 40/97). One su predviđele prekid svih postupaka koji su se izravno ili neizravno ticali pravnih odnosa sa SFRJ do postizanja dogovora o sukcesiji između država koje su bile bivše republike SFRJ. Postupci su se trebali nastaviti *ex officio* nakon postizanja dogovora o sukcesiji. Na temelju članka 15č. Zakona, te su zakonske odredbe bile obvezujuće za slovenske sudove.

(iii) Izmjene Ustavnog zakona iz 1991. godine donesene 1994. godine

(i) Pozadina

Prema navodima slovenske vlade, udio Ljubljanske banka na slovenskom bankarskom tržištu 1991. godine bio je 42,4%. Međutim, i prije i nakon raspada SFRJ, njena je financijska situacija bila očajna, a akumulirala je i značajan negativni kapital (koji se 1992. godine popeo na 643.300.000 DEM). Iz tog je razloga slovenska vlada utvrdila da su, radi sprječavanja raspada slovenskoga financijskog sustava, hitno potrebne sanacijske mjere, a takve su mjere u bankarskom sektoru uvedene 1993. godine

Slovenska vlada navodi kako su, budući da nije bio postignut nikakav sporazum između država slijednica, financijski položaj Ljubljanske banke dodatno pogoršavale dvije vrste rizika sukcesije: prvo, potraživanja stranih vjerovnika u visini od 4,2 milijarde USD (prema sporazumu poznatom pod nazivom Novi sporazum o financiranju (NFA) nakon što je 1994. godine istekao moratorij na taj dug), i drugo, trajna izloženost obvezi Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije za redeponirane devize.

Godine 1994. godine slovenske su vlasti odlučile izmijeniti Ustavni zakon iz 1991. godine radi, kako se navodi u preambuli tog zakona, zaštite javnoga interesa. (vidi "Mjerodavno domaće i međunarodno pravo i praksa").

(ii) Zakonodavstvo

Dana 27. lipnja 1994. godine Narodna skupština Republike Slovenije izmijenila je Ustavni zakon iz 1991. godine (*Uradni list*, br. 45/94) kako bi Ljubljansku banku restrukturirala osnivanjem novog i odvojenog pravnog subjekta (članak 22č.): osnovana je Nova Ljubljanska banka kao dioničko društvo koje je preuzelo čitavu imovinu i obveze bivše banke na slovenskom teritoriju. Bivša banka, Ljubljanska banka, zadržala je svoja prava i obveze prema SFRJ (članak 22b.) i njenim bivšim konstitutivnim republikama: osobito, sve obveze u odnosu na devizne račune i devizne štedne uloge za koje slovenska država nije preuzela jamstvo prema članku 19. Ustavnog zakona iz 1991. godine, to jest one za koje je ugovor sklopljen izvan slovenskog teritorija. Dakle, ta su sredstva trebala postati imovina Ljubljanske banke u okviru dogovora o sukcesiji između Slovenije i drugih bivših republika SFRJ.

Taj je zakon osim toga propisivao da će Ljubljanska banka nastaviti poslovati s podružnicama i ovisnim društvima sa sjedištem u drugim republikama na teritoriju bivše

SFRJ i zadržati prava na odgovarajući dio potraživanja prema NBJ u odnosu na devizne štedne račune. Na temelju članka 22č. Ustavnog zakona iz 1994. godine osnivačem i vlasnikom Ljubljanske banke postala je Agencija Republike Slovenije za sanaciju banaka i štedionica.

(iv) Slovenski Ustavni sud

Dana 11. travnja 1996. godine slovenski Ustavni sud odbacio je prijedlog (*ustavna pobuda*) za ocjenu ustavnosti Ustavnog zakona iz 1994. godine koji je podnio hrvatski štediša g. Vukasinović, smatrajući da nije nadležan za njegovo rješavanje (vidi poglavlje ove odluke pod naslovom "Mjerodavno domaće i međunarodno pravo i praksa").

Međutim, naknadno je priznao svoju nadležnost za rješavanje dva prijedloga za ocjenu ustavnosti odredbe Zakona o Fondu Republike Slovenije za sukcesiju iz 1997. godine koja je propisivala prekid svih postupaka koji su se izravno ili neizravno ticali pravnih odnosa sa SFRJ do postizanja dogovora o sukcesiji (vidi poglavlje ove odluke pod naslovom "Mjerodavno domaće i međunarodno pravo i praksa").

(c) Republika Hrvatska

Dana 25. lipnja 1991. godine Hrvatski je sabor usvojio Deklaraciju o proglašenju suverene i samostalne Republike Hrvatske i donio Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske. Hrvatska je postala neovisna 8. listopada 1991. godine

U prosincu 1991. godine uvedena je hrvatska valuta, hrvatski dinar, a njega je 1994. godine zamijenila hrvatska kuna (HRK)

(i) Preuzimanje financijskih propisa SFRJ i jamstva za štednju u Hrvatskoj

Dana 26. lipnja 1991. godine u Republici Hrvatskoj je donesen Zakon o preuzimanju saveznih zakona iz oblasti financija koji se u Republici Hrvatskoj primjenjuju kao republički zakoni. Na temelju tog zakona, koji je stupio na snagu 8. listopada 1991. godine (*Narodne novine*, br. 71/91), u hrvatsko su zakonodavstvo preuzeta četrdeset i dva savezna zakona. Istim je zakonom preuzeto i pet odluka koje je Savezno izvršno vijeće donijelo u vezi s deviznom štednjom.

Dana 23. prosinca 1991. godine hrvatska je vlada donijela Uredbu o pretvaranju deviznih depozita građana kod banaka u javni dug Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 71/91). Prema toj Uredbi, štedni ulozi koji su bili uplaćeni prije 27. travnja 1991. godine u bankama čije se sjedište nalazilo u Hrvatskoj ("hrvatske banke") ili koje su hrvatski građani u hrvatske banke prenijeli iz drugih banaka u roku od 30 dana postali su, u skladu s člancima 15. i 16. Uredbe, dio javnoga duga Republike Hrvatske.

Uredba iz 1991. godine predviđala je isplatu deviznih pologa u nacionalnoj valuti prema vrijednosti na dan 30. lipnja 1995. godine u 20 polugodišnjih obroka uz godišnju kamatnu stopu od 5%. Do 18. lipnja 1993. godine Hrvatska je donijela još četiri uredbe koje su uređivale pretvaranje deviznih pologa njenih građana u hrvatski javni dug. Dana 25. studenoga 1993. godine Hrvatska je donijela Zakon o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, koji je zamijenio prijašnje uredbe.

Prema navodima slovenske vlade, oko dvije trećine vlasnika računa u Glavnoj filijali Zagreb prenijelo je svoje bivše štedne račune u hrvatske banke, koje su potom njihova potraživanja prenijeli na Republiku Hrvatsku. Tako je u hrvatski javni dug pretvoreno oko 450.000.000 DEM. Svoje je račune u Glavnoj filijali Zagreb navodno zadržalo ukupno 140.000 hrvatskih deponenata. Iznos njihovih pologa bio je blizu 300.000.000 DEM. Od preostalih deponenata, 96.000 je njih na svojim devizno-štednim računima u Glavnoj filijali Zagreb imalo iznose manje od protuvrijednosti 30 eura.

(ii) Druga događanja

Dana 24. veljače 1996. godine hrvatski je Zavod za platni promet zamrznuo poslovni račun Glavne filijale Zagreb. Dana 14. srpnja 2000. godine hrvatske su vlasti zatvorile žiro račun Glavne filijale Zagreb.

(iii) Ustavni sud Republike Hrvatske

Prema navodima slovenske vlade, dva slovenska deponenta u Glavnoj filijali Zagreb, g. Vrečar i g. Hrastnik, osporili su hrvatske propise koji su im, na osnovi državljanstva, zabranili pretvoriti njihove pologe u javni dug. Postupci koje su pokrenuli trenutno su u tijeku pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske.

(d) Financijske isprave i informacije

Dana 25. listopada 2002. godine sudac izvjestitelj pozvao je Sloveniju i Hrvatsku da podnesu sve isprave koje bi mogle poslužiti kao dokaz o postojanju ili nepostojanju odnosa institucionalne i financijske ovisnosti između Ljubljanske banke i Glavne filijale Zagreb.

Dana 5. prosinca 2002. godine Sud je od dviju vlada zatražio i da dostave dodatne informacije o tome jesu li ili nisu sredstva položena kod Glavne filijale Zagreb stvarno prenesena u Ljubljanu nakon Markovićeve reforme, a ako jesu, o kojim je iznosima riječ, kako u jugoslavenskim dinarima, tako i u čvrstim valutama.

(i) Godišnja izvješća Ljubljanske banke

Slovenska je vlada podnijela godišnja izvješća Ljubljanske banke za godine 1989., 1990., 1991., 1992. i 1993. Ustvrdila je kako za Glavnu filijalu Zagreb ne postoje nikakva izvješća.

Imovina i obveze Glavne filijale Zagreb su u godišnje izvješće Ljubljanske banke prvi i jedini put uvršteni u izvješću za 1990. godinu.

Na 23. stranici Godišnjeg izvješća Ljubljanske banke za 1991. godinu, koje se odnosi na račune čiju je reviziju izvršila tvrtka Coopers & Lybrand Deloitte, navodi se kako se bilance Ljubljanske banke i Glavne filijale Zagreb ne mogu konsolidirati zbog političke situacije i sukoba u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini. Navodi se i kako je Ljubljanska banka imala ograničenu ili nikakvu kontrolu nad aktivnostima svojih poslovnih jedinica u te dvije zemlje, te kako je imala slabe izgleda za prijenos bilo kakvih sredstava u Sloveniju u doglednoj budućnosti. Ista je situacija zabilježena i u godišnjim izvješćima za 1992. i 1993. godinu

(ii) Financijska situacija Ljubljanske banke

U odgovoru na pitanja postavljena tijekom usmene rasprave, tužena je država navela kako je, prema početnoj bilanci Ljubljanske banke i Nove Ljubljanske banke od 28. srpnja 1994. godine, vrijednost imovine Nove Ljubljanske banke iznosila 360.007 milijuna tolara (2.862 milijuna USD), a Ljubljanske banke 76.986 milijuna tolara (612 milijuna USD).

Tužena je država navela kako Ustavni zakon iz 1994. godine nije utjecao na imovinu i obveze takozvanih glavnih filijala u drugim državama sljednicama. Iz naprijed iznesenih razloga, bilance Ljubljanske banke i glavnih filijala nikad nisu konsolidirane. Slovenija je imala veoma ograničen pristup financijskim evidencijama glavnih filijala. Prema njenim grubim procjenama, 1994. godine vrijednost imovine Glavne filijale Zagreb iznosila je ukupno 4.421 milijuna HRK (750 milijuna USD).

(iii) Računi Glavne filijale Zagreb

Slovenska je vlada podnijela i bilancu Ljubljanske banke – Osnovne banke Zagreb za 1989. godinu, kao i bilance Glavne filijale Zagreb za 1990., 1991., 1994. i 2001. godinu. U njima su bila sadržana potraživanja deponenata deviznih sredstava u zagrebačkoj ispostavi i njena odgovarajuća potraživanja prema NBJ.

Bilanca Glavne filijale Zagreb za 1990. godine pokazivala je kako je vrijednost njenih neisplaćenih deviznih pologa kod NBJ otprilike 1.000.000.000 DEM.

Hrvatska je vlada navela kako je poslije Markovićeve reforme, regulatorno tijelo za Ljubljansku banku postala Narodna banka Slovenije: Glavna filijala Zagreb bila je obvezna podnositi izvješća svojoj matičnoj banci i Narodnoj banci Slovenije. Dana 12. veljače 1990. godine ukinuta je većina računa Glavne filijale Zagreb otvorenih pri Službi društvenog knjigovodstva.

Vlada također tvrdi kako su potraživanja Glavne filijale Zagreb na ime deviznih pologa redeponiranih kod NBJ toga datuma prenesena na Narodnu banku Slovenije, a sredstva položena u Narodnoj banci Hrvatske prenesena iz Zagreba na nove račune u Ljubljani. Međutim, Vlada je naglasila kako bi se točan odgovor na pitanje o stvarnim deviznim kretanjima mogao dati tek nakon sveobuhvatne i neovisne financijske analize aktivnosti Ljubljanske banke od strane stručnjaka.

Slovenska je vlada navela kako do takvog prijenosa položenih sredstava nikada nije došlo, te kako su obavljene samo rutinske bankarske transakcije, od kojih niti jedna nije podrazumijevala neto prijenose deviznih pologa.

Ta je vlada nadalje ustvrdila kako su interne evidencije nakon Markovićevih reformi prenesene iz Narodne banke Hrvatske u Narodnu banku Slovenije isključivo u statističke svrhe te kako to nije podrazumijevalo prijenos nikakvih odgovornosti za redeponirane devize s Narodne banke Hrvatske na Narodnu banku Slovenije. Osim toga, potraživanja Glavne filijale Zagreb koja su se odnosila na povlačenje deviznih pologa iz NBJ ostala su u njenoj bilanci

Ona je osim toga navela kako Godišnje izvješće Ljubljanske banke za 1991. godinu pokazuje da je vrijednost deviznih pologa zagrebačke ispostave redeponiranih kod NBJ bila 13,6 milijardi hrvatskih dinara (619 milijuna USD), dok su devizni polozi uplaćeni u

zagrebačkoj ispostavi iznosili 10,7 milijardi hrvatskih dinara (490 milijuna USD), što potvrđuje da je 100% deviznih pologa iz zagrebačke ispostave naknadno redeponirano kod NBJ.

Iznos deviznih sredstava koje je zagrebačka ispostava redeponirala kod NBJ bio je veći od obveza zagrebačke ispostave prema deviznim deponentima. To je bilo zbog činjenice da su neki devizni polozi isplaćeni u dinarima ili iz tekućeg deviznog priljeva zagrebačke ispostave.

(e) Pregovori o sukcesiji između država sljednica SFRJ

Nakon raspada SFRJ, države isljednice nisu mogle pregovarati o ugovoru o sukcesiji zbog prisutnog nasilja u regiji i zahtjeva tadašnje Savezne Republike Jugoslavije (sadašnje Srbije i Crne Gore) da bude isključiva sljednica SFRJ.

Pregovori o sukcesiji prvi su se put vodili u okviru Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji.

Kako kroz Međunarodnu konferenciju o bivšoj Jugoslaviji nisu postignuti nikakvi opipljivi rezultati, pitanja sukcesije postala su jedna od zadaća Visokoga povjerenika za Bosnu i Hercegovinu, koji je imenovan u skladu s Općim okvirnim sporazumom za mir u Bosni i Hercegovini potpisanim 14. prosinca 1995. godine.

U ožujku 1996. godine Posebnim pregovaračem koji je državama sljednicama trebao pomoći u postizanju sporazuma imenovan je Sir Arthur Watts. Održani su brojni krugovi pregovora.

Dana 29. lipnja 2001. godine Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Savezna Republika Jugoslavija (sadašnja Srbija i Crna Gora), Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija i Slovenija potpisale su Ugovor o pitanjima sukcesije. Njime je *inter alia* ugovoreno da financijsku imovinu SFRJ u inozemstvu treba državama sljednicama podijeliti u sljedećim omjerima: Bosna i Hercegovina 15,50%, Hrvatska 23%, Savezna Republika Jugoslavija (sadašnja Srbija i Crna Gora) 38%, Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija 7.50% i Slovenija 16%.

Na temelju članka 2. stavka 3. (a) Aneksa C tog ugovora, financijske obveze SFRJ uključuju "jamstva SFRJ ili njene Narodne banke Jugoslavije za štedne pologe u čvrstoj valuti u nekoj komercijalnoj banci ili bilo kojoj njenoj ispostavi u bilo kojoj državi sljednici prije datuma kada je ova proglasila neovisnost". Članak 7. Aneksa C. predviđa: "[j]amstva SFRJ ili njene NBJ ... bit će predmetom pregovora bez odgode, time da se pritom posebno uzme u obzir potreba zaštite devizne štednje pojedinaca. Ti će se pregovori održati pod pokroviteljstvom Banke za međunarodna poravnanja".

Godine 2001. i 2002., pod pokroviteljstvom Banke za međunarodna poravnanja održani su pregovori o štednji u čvrstoj valuti, kako predviđa članak 7. Aneksa C, ali nije pronađeno nikakvo rješenje.

Sve su države sljednice ratificirale Ugovor, s time da je Hrvatska to učinila posljednja, i to 3. ožujka 2004. godine. Ugovor stupa na snagu trideset dana nakon polaganja pete ratifikacijske isprave.

(f) Dvostrani pregovori između Slovenije i Hrvatske

Neisplaćena devizna štednja položena u Glavnoj filijali Zagreb bila je osim toga i predmet čestih dvostranih pregovora između Slovenije i Hrvatske, ali nije pronađeno nikakvo rješenje.

Premda su, kako navodi hrvatska vlada, godine 1998. godine održani pregovori o arbitraži Međunarodnog monetarnog fonda (MMF), nije postignut nikakav sporazum o arbitraži. Prema navodima tužene države, dana 3. ožujka 1999. godine oba su se predsjednika vlade suglasila da bi se popis pitanja sukcesije trebao podnijeti MMF-u na konzultativnu arbitražu, pa je u lipnju 1999. godine Slovenija poslala MMF-u takav zahtjev.

Dvostrani Ugovor o uređenju imovinskopravnih odnosa između Republike Hrvatske i Republike Slovenije stupio je na snagu 23. veljače 2000. godine. Članak 1. tog ugovora predviđa da će se odnosi između Slovenije i Hrvatske koji se odnose na Glavnu filijalu Zagreb urediti posebnim ugovorima sklopljenim između dviju država.

B. Mjerodavno domaće i međunarodno pravo i praksa

1. Zakonodavstvo Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ)

- (a) **Zakon o deviznim poslovima i međunarodnim kreditnim odnosima (Službeni list SFRJ, br. 15/77)**

Članak 51. stavak 2

“Narodna banka Jugoslavije obvezna je na zahtjev ovlaštenih banaka primiti devizne pologe građana, koji se drže na računima tih povlaštenih banaka, i istodobno odobriti povlaštenim bankama beskamatni kredit u iznosu dinarske protuvrijednosti položenih deviza.”

- (b) **Zakon o obveznim odnosima (Službeni list SFRJ, br. 29/78 i 39/85)**

Članak 1035.

"1. Ugovor o novčanom depozitu je sklopljen kad se banka obvezala primiti, a deponent položiti kod banke određeni novčani iznos.

2. Ovim ugovorom banka stječe pravo raspolagati deponiranim novcem i dužna je vratiti ga prema uvjetima predviđenim u ugovoru."

Članak 1038. stavak 2.

"Ako nije suprotno ugovoreno, deponent računa ima pravo raspolagati dijelom ili cijelim saldonom u svakom trenutku."

Članak 1043.

"Ako je novčani depozit primljen kao ulog na štednju, banka odnosno štedno-kreditna organizacija izdaje deponentu štednu knjižicu ..."

Članak 1046.

"Ulozi na štednju mogu biti po viđenju ili oročeni s otkaznim rokom i bez otkaznog roka."

(c) Zakon o deviznom poslovanju (*Službeni list SFRJ*, br. 66/85, 59/88 i 82/90)

Članak 14. (izmijenjen)

"(1) Domaće fizičke osobe mogu držati devize na deviznim računima i deviznim štednim ulozima kod ovlaštene banke te ih koristiti za plaćanja u inozemstvu, u skladu s odredbama ovog zakona.

...

(3) Za devize na deviznim računima ili deviznim štednim ulozima jamči federacija.

(4) Uvjeti i postupci koji se primjenjuju na obveze koje proizlaze iz jamstva uredit će se posebnim saveznim zakonom."

Članak 71.

"(1) Konvertibilne devize građani mogu prodati ovlaštenoj banci i ovlaštenom mjenjaču ili ih staviti na devizni račun ili devizni štedni ulog kod ovlaštene banke.

(2) Devize koje drže na deviznom računu ili kao devizni štedni ulog građani mogu upotrijebiti za plaćanje uvoza robe i druga plaćanja u inozemstvu za vlastite potrebe i za potrebe članova svoje obitelji.

...

(4) Devize iz stavka 2. ovoga članka građani mogu koristiti za kupnju konvertibilnih obveznica, mogu ih oporučno ostaviti u znanstvene ili humanitarne svrhe u Jugoslaviji ili za plaćanje životnog osiguranja kod osiguravajućeg društva u Jugoslaviji

(5) Narodna banka Jugoslavije propisuje način vođenja deviznog računa i deviznog štednog uloga jugoslavenskih građana i građanskih pravnih osoba, te stranih državljana i tvrtki."

Članak 103.

"(1) Narodna banka Jugoslavije dužna je, na zahtjev ovlaštene banke, primiti u depozit devizna sredstva što su ih građani efektivno položili na devizne račune odnosno devizne štedne uloge nakon stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Način i uvjete deponiranja i vraćanja deviza iz depozita kod Narodne banke Jugoslavije propisuje Savezno izvršno vijeće na prijedlog Narodne banke Jugoslavije."

Članak 103, izmijenjen 1988. godine

"Banka ovlaštena za poslove s inozemstvom može devizna sredstva iz člana 71. ovoga zakona primljena po osnovi efektivnog povećanja devizne štednje, a i devizna sredstva iz člana 72. ovog zakona držati na računima u inozemstvu, prodati Narodnoj banci Jugoslavije ili na jedinstvenome deviznom tržištu s pravom reotkupa po tečaju na dan kupnje deviza, odnosno može ih prodati na termin."

(d) Odluka o načinu i uslovima deponovanja i vraćanja deviza građana iz depozita Narodne banke Jugoslavije (*Službeni list SFRJ*, br. 73/85)

Članak 5.

"1. Na temelju deponiranih deviza ... Narodna banka će odobravati dinarske kredite drugim bankama u iznosu jednakom deponiranim devizama, koji će se utvrditi prema srednjem dnevnom tečaju važećem na kraju mjeseca u kojem su devize deponirane.

2. Prilikom vraćanja deviza iz depozita, banka će Narodnoj banci otplatiti iskorištene dinarske kredite u iznosu jednakom devizama koji se vraćaju iz depozita, koji će se iznos utvrditi prema tečaju važećem na dan kad su devize deponirane."

(e) Zakon o poduzećima (Službeni list SFRJ, br. 77/88, 40/89, 46/90 i 61/90)

Članak 167. stavak 2

"Dio društvenog poduzeća koji ima određena ovlaštenja u pravnom prometu nastupa na način i pod uvjetima što su predviđeni statutom društvenog poduzeća, a za njegove obveze, u skladu s danim ovlaštenjima, odgovara poduzeće."

Članak 167. stavak 2., izmijenjen 1989. godine

"Dio poduzeća u društvenom vlasništvu koji ima određena prava i obveze u pravnom prometu nastupa na način i uz uvjete što su predviđeni statutom poduzeća u društvenom vlasništvu, a za njegove obveze odgovara poduzeće."

Članak 187a.

"Odluka o statusnoj promjeni poduzeća (podjeli, spajanju ili pripajanju) donosi organ upravljanja.

Poduzeća nastala podjelom, spajanjem s drugim poduzećima ili pripajanjem drugom poduzeću solidarno odgovaraju za obveze poduzeća koja su prestala postojati.

..."

(f) Zakon o Narodnoj banci Jugoslavije i jedinstvenom monetarnom poslovanju narodnih banaka republika i narodnih banaka autonomnih pokrajina (Službeni list SFRJ, br. 34/89, 88/89 i 61/90)

Članak 4.

"Za obveze Narodne banke Jugoslavije jamči Federacija."

(g) Zakon o bankama i drugim finansijskim organizacijama (Službeni list SFRJ, br. 10/89, 40/89, 18/90 i 72/90)

Članak 1.

"Banka je samostalna samoupravna finansijska organizacija koja obavlja depozitne, kreditne i druge bankarske poslove u skladu sa zakonom ..."

Članak 2.

"(1) Banka samostalno obavlja djelatnost radi ostvarivanja dobiti, a na načelima likvidnosti, sigurnosti i rentabilnosti.

(2) Banka i druga financijska organizacija su nosioci svih prava, dužnosti, obveza i odgovornosti u pravnom prometu u odnosu na društvena i sva druga sredstva kojima raspolazu i kojima se koriste u skladu s prirodom i namjenama financijskih sredstava.

(3) Banka i druga financijska organizacija samostalno određuju način i oblik organiziranja, povezivanja i svoju djelatnost prema uvjetima tržišta i ostvarivanja dobiti, u skladu s odredbama ovog i drugih zakona."

Članak 3.

"Na poslovanje banke i druge financijske organizacije primjenjuju se odredbe drugih zakona, ako ovim zakonom nije drukčije određeno."

Članak 14.

"Banke su pravne osobe. Njihova prava, obveze i odgovornosti utvrđuju se ovim zakonom, drugim saveznim zakonima i njihovim statutima.

Ovlasti za obavljanje određenih radnji u pravnim poslovima s trećim osobama mogu se statutom prenijeti na dio banke."

Članak 61.

"Kad banka postane insolventna, iz stečajne mase namiruju se obveze banke po ovom redoslijedu:

1. plaće zaposlenika banke;
2. iznosi na štednim računima ili tekućim računima ili deviznim računima građana;
3. potraživanja vjerovnika;
4. potraživanja Narodne banke Jugoslavije;
5. potraživanja osnivača banke razmjerno njihovom početnom ulaganju."

Članak 76.

"Narodna banka Jugoslavije u skladu sa saveznim zakonima jamči za dinarske štedne uloge na tekućim računima građana kod banaka i poštanskih štedionica, dok Federacija jamči za devizne štedne uloge i sredstva na deviznim računima domaćih i inozemnih fizičkih osoba ... "

Članak 82a.

"Banka koja svoju organizaciju, poslovanje i samoupravne opće akte uskladi s odredbama ... ovoga zakona podnijet će Narodnoj banci Jugoslavije dokaz o ispunjavanju uvjeta za osnivanje banke, zajedno s dokumentacijom u kojoj je naznačen:

...

pravni slijednik za svaku pojedinu obvezu banke ..."

- (h) **Zakon o sanaciji, stečaju i likvidnosti banaka i drugih finansijskih organizacija iz 1989. godine (*Službeni list SFRJ*, br. 84/89 i 63/90)**

Članak 18.

"Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka nastaju danom donošenja rješenja o otvaranju stečajnog postupka i sastoje se u sljedećem:

(1) aktivira se jamstvo Narodne banke Jugoslavije i jamstva saveznih republika za štedne uloge na tekućim i deviznim računima građana ..."

Članak 25.

"Tijekom 1990. godine, odluka o pokretanju postupka sanacije može se donijeti i za banku koja je usklađivanjem svoje organizacije, poslovanja i samoupravnih općih akata s odredbama Zakona o bankama i drugim finansijskim organizacijama ... postala dio neke druge banke."

- (i) **Odluka o načinu vođenja deviznog računa i deviznog štednog uloga domaće i strane fizičke osobe (*Službeni list SFRJ*, br. 6/91, 30/91 i 36/91)**

Članak 10.

"Domaći državljani mogu sa svojih računa povlačiti devize, čekove i kreditna pisma za putovanje u inozemstvo u skladu s važećim propisima."

Članak 17c.

"Ovlaštene će banke izvršavati naloge za isplatu domaćim državljanima deviza položenih na njihovim deviznim računima ... nakon što od tih osoba prethodno dobiju obavijest o namjeri korištenja deviza, i to kako slijedi:

- (i) iznosi do 500 DEM: 15 dana za prvo povlačenje a 30 dana za naknadna povlačenja ...;
- (ii) iznosi do 1.000 DEM: 30 dana za prvo povlačenje a 45 dana za naknadna povlačenja ...;
- (iii) iznosi do 3.000 DEM: 90 dana; i
- (iv) iznosi do 8.000 DEM: 180 dana."

2. Zakonodavstvo Republike Slovenije

- (a) **Ustav Republike Slovenije (*Ustava Republike Slovenije, Uradni list*, br. 33/91)**

Članak 8.

"Zakoni i propisi moraju biti u skladu s opće prihvaćenim načelima međunarodnoga prava i s međunarodnim ugovorima koji obvezuju Sloveniju. Ratificirani i objavljeni međunarodni ugovori izravno se primjenjuju."

Članak 22.

"Svima se jamči jednaka zaštita prava u svakom postupku pred sudom i pred drugim državnim tijelima, tijelima lokalne zajednice ili nositeljima javnih ovlasti koji odlučuju o njihovim pravima, dužnostima ili pravnim interesima."

Članak 33.

"Jamči se pravo na privatnu imovinu i nasljeđivanje."

Članak 125.

"Suci svoje dužnosti i zadaće obnašaju neovisno u skladu s Ustavom i zakonom."

Članak 153. stavak 2.

"Zakoni moraju biti u skladu s opće prihvaćenim načelima međunarodnoga prava i međunarodnim ugovorima koji su trenutačno na snazi i koje je ratificirala Narodna skupština, a propisi i drugi opći akti moraju također biti u skladu i s drugim ratificiranim međunarodnim ugovorima."

Članak 160.

"Ustavni je sud nadležan odlučivati o sljedećim pitanjima:

(i) ustavnost zakona;

(ii) sukladnost zakona i drugih odredaba s ratificiranim međunarodnim ugovorima i općim načelima međunarodnoga prava;

...

(vi) ustavne tužbe u kojima se tvrdi da se određenim aktima krše ljudska prava i temeljne slobode;

...

Ako zakon ne predviđa drukčije, Ustavni će sud ustavnu tužbu rješavati samo ako su iscrpljena druga pravna sredstva. Ustavni sud odlučuje je li ustavna tužba dopuštena na temelju zakonom utvrđenih kriterija i postupaka."

(b) Zakon o Ustavnom sudu (*Zakon o ustavnom sodišču, Uradni list, br. 15/94*)

Kao članak 160. Ustava, tako i članak 21. stavak 1. Zakona o Ustavnom sudu predviđa da je Ustavni sud nadležan, između ostaloga, odlučivati o ustavnosti zakona i o njihovoj sukladnosti s ratificiranim međunarodnim ugovorima i međunarodnim običajnim pravom.

Pojedinci imaju izravan pristup Ustavnom sudu. Konkretno, mogu pokrenuti postupak za ispitivanje ustavnosti i zakonitosti zakonodavnih mjera i drugih općih akata.

Članak 24. Zakona o Ustavnom sudu daje pravo pojedincima koji imaju pravni interes podnijeti ustavni prijedlog (*ustavna pobuda*) Ustavnom sudu. On predviđa:

"(1) Svaka osoba može podnijeti pismeni prijedlog za pokretanje postupka ako ta osoba da dokaz o svojem pravnom interesu.

(2) Pravni interes za podnošenje prijedloga priznat će se ako se propis ili opći akt za obavljanje javnih ovlasti koji je predlagatelj dao na ispitivanje izravno kosi s njegovim ili njezinim pravima, interesima ili pravnim položajem."

Na temelju članka 24. Zakona o Ustavnom sudu ovlasti Ustavnog suda nisu ograničene na utvrđenje neustavnosti pobijanog zakona. Na temelju članka 43. Zakona o Ustavnom sudu, Sud može poništiti odredbe o kojima je riječ. Članak 43. predviđa:

"Ustavni sud može poništiti čitav zakon ili dio zakona koji nije u skladu s Ustavom. Takva odluka stupa na snagu dan nakon objave rješenja ili proteka roka koji utvrdi Ustavni sud."

Jednako tako, Ustavni sud ovlašten je ukinuti svaki propis ili opći akt koji je utvrdio neustavnim ili nezakonitim (članak 45.).

Ustavni je sud također nadležan odlučivati o tužbama o povredi ljudskih prava i temeljnih sloboda u pojedinačnim slučajevima. Svatko može podnijeti ustavnu tužbu (*ustavna pritožba*) Ustavnom sudu ako vjeruje da određeni akt nekog državnog tijela, lokalne zajednice ili nositelja javnih ovlasti krši njegova ili njezina ljudska prava ili temeljne slobode.

Članak 50. Zakona o Ustavnom sudu glasi kako slijedi:

"Svaka osoba može, prema uvjetima određenim ovim Zakonom, podnijeti ustavnu tužbu Ustavnom sudu ako vjeruje da su njezina ili njegova ljudska prava i temeljne slobode prekršene nekim aktom državnog tijela, lokalne zajednice ili zakonodavne vlasti.

..."

Ovlasti Ustavnog suda prema članku 50. stavku 1. Zakona o Ustavnom sudu nisu ograničene na deklaratornu izjavu kako je pobijani akt neustavan. Prema članku 58. Zakona o Ustavnom sudu, Sud može obustaviti provedbu akta ako bi njegova provedba izazvala nepopravljivu štetu. Ustavni sud može također obustaviti provedbu općeg akta koji je temelj određenog pobijanog pojedinačnog akta.

Na temelju članka 59. stavka 1. Ustavni sud ima pravo poništiti sporni akt ili *ex tunc* ili *ex nunc* i predmet vratiti nadležnom tijelu. Nadalje, Ustavni sud može poništiti nezakoniti opći akt ili akte na kojima se pobijani akt temelji. Članak 59. predviđa:

"(1) Ustavni sud će donijeti odluku kojom se utvrđuje da je ustavna tužba neosnovana ili će dopustiti tužbu i poništiti *ex tunc* ili *ex nunc* čitav akt ili dio akta koji je bio predmet tužbe i predmet vratiti nadležnom tijelu.

(2) Ako Ustavni sud utvrdi da se akt koji je poništen *ex tunc* temeljio na neustavnom propisu ili općem aktu donesenom u obavljanju javnih ovlasti, takav se akt može ukinuti *ex tunc* ili *ex nunc* na temelju odredaba Poglavlja IV. ovog zakona."

Na temelju članka 60., ako Ustavni sud poništi pojedinačni akt *ex tunc*, on može donijeti i odluku o osporavanom pravu ili slobodi, ako je to potrebno kako bi se otklonile posljedice spornog akta ili ako to traži narav prava ili slobode o kojoj je riječ i pod uvjetom da Ustavni sud može donijeti takvu odluku na temelju informacija koje ima. Takvu odluku Ustavnog suda javna vlast o kojoj je riječ mora provesti.

I na kraju, svaka osoba koja je pretrpjela štetne posljedice kao rezultat općeg akta koji je Ustavni sud kasnije poništio može za te posljedice zatražiti odštetu. Ako su se posljedice

dogodile kao rezultat pojedinačnog akta donesenog na temelju poništenog općeg akta, oštećena osoba ima pravo tražiti da tijelo koje je odluku donijelo kao prvo izmijeni ili poništi taj akt. Ako su se posljedice dogodile izravno kao rezultat poništenog općeg akta, naknada se traži izravno od tijela koje je opći akt donijelo. Ako se posljedice ne mogu otkloniti, žrtva može zatražiti nadoknadu na sudu.

- (c) **Ustavni zakon iz 1991. godine za provedbu Temeljne ustavne povelje o suverenitetu i neovisnosti Republike Slovenije (Ustavni zakon za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti RS, Uradni list, br. 1/91)**

Članak 11.

"Na temelju sporazuma o pravnoj sukcesiji SFRJ, Republika Slovenija preuzima onaj dio dugova SFRJ koji se odnose na Republiku Sloveniju i onaj dio zaduženja za koje je jamčila SFRJ, a čiji su korisnici pravne osobe sa sjedištem na teritoriju Republike Slovenije."

Članak 19. stavak 3.

"Republika Slovenija preuzima jamstvo za devizne račune i račune s deviznom štednjom položenom u banke na teritoriju Republike Slovenije za koje je do donošenja ovog Zakona jamčila SFRJ, prema stanju bilance na dan donošenja ovog Zakona."

- (d) **Ustavni zakon iz 1994. godine o dopunama Ustavnog zakona za provedbu Temeljne ustavne povelje o suverenitetu i neovisnosti Republike Slovenije (Ustavni zakon o dopolnitvah Ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti RS, Uradni list, br. 45/94)**

Preambula

"S obzirom na nedostatak volje nekih drugih država nastalih na teritoriju bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljnjem tekstu: "bivša SFRJ") i banaka sa sjedištem u tim državama;

budući da je zbog stvarnih i pravnih razloga proizišlih iz rata na dijelu područja bivše Jugoslavije, međunarodnih sankcija nametnutih tzv. SRJ (Srbija i Crna Gora) i sloma finansijskih i gospodarskih sustava u nekim državama nastalim na području bivše SFRJ zbog financiranja agresorskog rata na dijelu područja bivše SFRJ trenutačno nemoguće postići sporazum o pravnoj sukcesiji i preuzimanju obveza i potraživanja bivše Jugoslavije i pravnih subjekata na njenome području, a to ozbiljno ugrožava i njegovu neposrednu budućnost;

te budući da bi namirenje potraživanja stranih vjerovnika i subjekata iz takozvane SRJ (Srbija i Crna Gora) koji su postali vjerovnici nakon otkupa tih potraživanja u skladu s Novim sporazumom o financiranju (u daljnjem tekstu: "NFA") prema kojemu su banke sa sjedištem u Republici Slovenije postale solidarno odgovorne za otplatu cijelog duga ozbiljno ugrozilo finansijski i gospodarski sustav Republike Slovenije;

a u cilju pronalaženja pravednoga rješenja, putem pregovora sa stranim vjerovnicima, za preuzimanje odgovarajućeg dijela državnih dugova bivše SFRJ u slučajevima kad se izravni korisnik ne može utvrditi ... "

Članak 22a.

"Republika Slovenija, Agencija Republike Slovenije za sanaciju banaka i štedionica i banke iz ovog ustavnog zakona će ispunjavati obveze i provoditi mjere utvrđene u ovom zakonu."

Članak 22b.

“Ljubljanska banka d.d., Ljubljana i Kreditna banka Maribor d.d., Maribor ustupit će svoje poslovanje i imovinu novim bankama utemeljenima prema odredbama ovog Ustavnog zakona.

Unatoč odredbama navedenima u prethodnom stavku, Ljubljanska banka d.d. i Kreditna banka Maribor d.d., Maribor zadržat će:

(i) punu solidarnu odgovornost za nepodmirene obveze prema "Novom sporazumu o financiranju" i druge obveze koje proizlaze iz odnosa s Narodnom bankom Jugoslavije i bivšom SFRJ, ako se dužnici nalaze u drugim republikama bivše SFRJ;

(ii) odgovarajući udio odnosnih nepodmirenih potraživanja;

(iii) punu odgovornost za devizne račune i devizne štedne uloge za koje Republika Slovenija nije preuzela jamstvo prema članku 19. ovog zakona;

(iv) obveze prema Narodnoj banci Jugoslavije i stranim vjerovnicima za koje je jamčila SFRJ, a sredstva za koje su koristili krajnji korisnici iz drugih republika bivše Jugoslavije;

(v) potraživanja koja se na to odnose.

Ljubljanska banka d.d., Ljubljana zadržat će svoje odnose s postojećim podružnicama i ovisnim društvima Ljubljanske banke d.d. sa sjedištem u drugim republikama na teritoriju bivše SFRJ, te će zadržati odgovarajući dio potraživanja od Narodne banke Jugoslavije u odnosu na devizne štedne račune.”

Članak 22c.

"Nadležni sud po službenoj dužnosti upisuje:

(i) Agenciju Republike Slovenije za sanaciju banaka i štedionica kao vlasnika i upravitelja Ljubljanske banke d.d., Ljubljana, Trg republike 3, i Kreditne banke Maribor d.d., Ljubljana, Trg Republike 3;

(ii) kao predmet poslovanja upravljanje preostalom imovinom."

Članak 22č.

"Na dan stupanja na snagu ovoga zakona osnivaju se dvije banke:

Njihovi nazivi su:

(i) Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana, Trg republike 2; i

(ii) Nova Kreditna banka Maribor, Maribor, Vita Kraigherja 4.

Osnivač ovih dviju banaka je Agencija Republike Slovenije za sanaciju banaka i štedionica.

Predmet poslovanja novih banaka utvrđen je u članku 2. Zakona o bankama i štedionicama.

Nove banke imaju status banaka u sanaciji. Vode ih privremeni upravitelji koje imenuje Agencija Republike Slovenije za sanaciju banaka i štedionica.

Upravitelji novih banaka sastavit će završne bilance banaka iz članka 22b. ovoga ustavnog zakona prema stanju na dan njegovoga stupanja na snagu. U tim će bilancama biti iskazane obveze prema Narodnoj banci Jugoslavije i stranim vjerovnicima proizišle iz poslova sa subjektima iz bivše SFRJ, kao i odgovarajuća imovina.

...

Agencija Republike Slovenije za sanaciju banaka i štedionica zadržava vlasništvo nad bankama iz članka 22b. ovog zakona i postaje vlasnik novih banaka prema finansijskom stanju na dan donošenja ovog ustavnog zakona.

... "

Članak 22f.

"Republika Slovenija i nove banke ne priznaju dug prema stranim vjerovnicima na koje se primjenjuju sankcije Ujedinjenih naroda u skladu s rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a br. 757/1992 i 820/1993 [tj. onima u Saveznoj Republici Jugoslaviji (Srbija i Crna Gora), te nekim područjima u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj].

Čak i u slučaju ukidanja sankcija UN-a iz prethodnoga stavka, niti jedno potraživanje odnosno sudski ili drugi postupak pokrenut radi zapljene imovine banke neće proizvoditi pravne učinke niti će ga sudovi Republike Slovenije priznavati, sve dok se ne potpiše i ratificira potpuni ili djelomični sporazum o pravnoj sukcesiji bivše SFRJ, odnosno dok se ne postigne dogovor sa stranim vjerovnicima."

(e) Zakon o bankama i štedionicama (*Zakon o bankah i hranilnicah, Uradni list, br. 1/91*)

Članak 2.

"Banke mogu obavljati sljedeće bankarske poslove:

1. primati sve oblike novčanih pologa od fizičkih i pravnih osoba;
2. odobravati i uzimati zajmove;
3. obavljati transakcije;
4. otkupljivati čekove i kreditna pisma;
5. voditi devizne poslove;

... "

(f) Zakon o poravnanju obveza iz neisplaćenih deviznih pologa (*Zakon o poravnanju obveznosti iz neplaćanih deviznih vlog, Uradni list, br. 7/93*)

Članak 1.

"Ovaj Zakon uređuje načine poravnanja obveza po osnovi neisplaćenih deviznih pologa štediša pojedinaca kod banaka na teritoriju Republike Slovenije, koje su te banke deponirale kod Narodne banke Jugoslavije."

Članak 2.

"Obveze banaka koje proizlaze iz deviznih pologa ... postaju dugom Republike Slovenije.

... "

Članak 3.

"Potraživanja banaka prema Narodnoj banci Jugoslavije u iznosu neisplaćenih deviznih pologa, prenijet će se na Republiku Sloveniju."

(g) Zakon o fondu Republike Slovenije za sukcesiju (*Zakon o skladu RS za sukcesiju, Uradni list, br. 10/93*)

Članak 1.

"Radi namirenja potraživanja i ispunjenja obveza Republike Slovenije i fizičkih i pravnih osoba na teritoriju Republike Slovenije u okviru procesa diobe prava, imovine i obveza SFRJ, ovime se osniva Fond Republike Slovenije za sukcesiju sa zadaćom utvrđivanja prava i obveza u procesu sukcesije (u daljnjem tekstu: "Fond")."

Članak 15.

"Fizičke i pravne osobe koje na dan stupanja ovoga zakona na snagu imaju nepodmirena potraživanja ili obveze prema subjektima iz bivše Federacije mogu s Fondom sklopiti ugovor o prijenosu svojih nepodmirenih potraživanja i obveza na Fond, ili mogu podredno ovlastiti Fond za namirenje potraživanja i ispunjenje obveza u njihovo ime i za njihov račun.

(h) Zakon o izmjenama Zakona o fondu Republike Slovenije za sukcesiju (Zakon o skladu RS za sukcesiju, Uradni list, br. 40/97)

Članak 15č.

"Ako je u tijeku građanski ili ovršni postupak protiv osoba koje imaju svoje sjedište ili prebivalište [na teritoriju] Republike Slovenije, a tužitelj ili vjerovnik ima sjedište ili prebivalište [na teritoriju] Republike Slovenije, u jednoj od republika bivše SFRJ ili u trećoj zemlji, a potraživanje je stekao pravnim poslom ili pravomoćnom sudskom odlukom, sud će po službenoj dužnosti prekinuti građanski postupak ili ovrhu.

Sudski postupak pokrenut nakon stupanja ovoga zakona na snagu prekida se na datum dostave zahtjeva tuženiku.

Ovrha pokrenuta nakon stupanja ovoga zakona na snagu prekida se prije donošenja odluke o zahtjevu za ovrhu, na dan kad sud zaprimi mišljenje navedeno u članku 15g. ovoga zakona."

Članak 15d.

"Sud će donijeti odluku na temelju članka 15c. ovog Zakona i u slučajevima kada fizička ili pravna osoba nije postupala ili nije imala pravo postupati u skladu s člankom 15., a zahtjev se izravno ili neizravno odnosi na pravne odnose s pravnim osobama iz bivše federacije ili na statusnu odgovornost prema pravnim osobama bivše SFRJ."

Članak 15e.

"Postupak koji je prekinut na temelju članka 15č., sud će po službenoj dužnosti nastaviti nakon stupanja na snagu zakona iz članka 15c. ovog zakona.

Članak 15g.

"Kako bi utvrdio primjenjuju li se okolnosti iz članaka 15č., 15d. i 15f., sud će po službenoj dužnosti pribaviti mišljenje od Fonda, te će na tom mišljenju temeljiti svoju odluku.

..."

(i) Zakon o trgovačkim društvima (Zakon o gospodarskih družbah, Uradni list, br. 30/93)

Članak 6. stavak 1.

"Bez obzira na odredbe navedene u prethodnom članku, članovi društva (družbeniki) su također odgovorni za obveze društva u sljedećim slučajevima:

- (i) ako su zlorabili odvojenu pravnu osobnost društva kako bi postigli neki cilj koji im je kao pojedincima zabranjen, ili
- (ii) ako su, protivno zakonu, koristili imovinu pravne osobe kao svoju vlastitu imovinu, ili
- (iii) ako su za vlastitu korist ili korist neke druge osobe smanjili imovinu trgovačkog društva, a znali su ili su trebali znati da trgovačko društvo neće moći ispuniti svoje obveze prema trećim osobama".

Članak 169. stavak 3.

"Dioničarine odgovaraju vjerovnicima za obveze poduzeća."

(j) Zakon o sudovima (*Zakon o sodiščih, Uradni list, br. 19/94*)

Članak 3. stavak 1.

"U obnašanju svojih sudačkih dužnosti suci se moraju pridržavati Ustava i zakona. Prema odredbama Ustava, obvezuju ih načela međunarodnoga prava i međunarodni ugovori koji su ratificirani i objavljeni."

3. Zakonodavstvo Republike Hrvatske

(a) Zakon o preuzimanju saveznih zakona iz oblasti financija koji se u Republici Hrvatskoj primjenjuju kao republički zakoni (*Narodne novine, br. 53/91*)

Članak 1.

"Preuzimaju se i primjenjuju kao republički zakoni ovi savezni zakoni:

(1) Zakon o Narodnoj banci Jugoslavije i jedinstvenom monetarnom poslovanju narodnih banaka republika i narodnih banaka autonomnih pokrajina (*Službeni list SFRJ, br. 34/89, 88/89 i 61/90*);

(2) Zakon o privremenim mjerama o ciljevima i zadacima zajedničke monetarne politike u 1991. godine godini (*Službeni list SFRJ, br. 84/90*),

(3) Zakon o bankama i drugim financijskim organizacijama (*Službeni list SFRJ, br. 10/89, 40/89, 87/89, 18/90 i 72/90*),

...

13) Zakon o deviznom poslovanju (*Službeni list SFRJ, br. 66/85, 71/86, 3/88, 59/88 i 82/90*)."

Članak 2.

"Preuzimaju se i primjenjuju u Republici Hrvatskoj kao republički zakoni i oni savezni zakoni koji se odnose na ratifikaciju međunarodnih ugovora i sporazuma, kao i na garancije Federacije po zajmovima međunarodnih financijskih organizacija."

Članak 4.

"Ostaju na snazi i primjenjuju se kao republički propisi odluke Saveznog izvršnog vijeća, i to:

(1) Odluka o načinu na koji ovlaštene banke izvršavaju naloge za plaćanje domaćih fizičkih osoba devizama s njihovih deviznih računa i deviznih štednih uloga (*Službeni list SFRJ, br. 28/91 i 34/91*);

(2) Odluka o formiranju tečaja dinara u 1991. godine godini (*Službeni list SFRJ, br. 28/91*);

(3) Odluka o pobližim uvjetima za držanje deviza na deviznom računu po osnovi izvođenja investicijskih radova u inozemstvu s naplatom u robi (*Službeni list SFRJ*, br 26/91);

(4) Odluka o načinu izvršavanja obveza Federacije po osnovi jamstva za devize na deviznim računima i deviznim štednim ulozima građana, građanskih pravnih osoba i stranih fizičkih osoba (*Službeni list SFRJ*, br. 27/90),

(5) Odluka o načinu korištenja ostvarenih naplata u obračunskim dolarima za plaćanja koja se obavljaju preko likvidacijskih računa (*Službeni list SFRJ*, br. 17/91)."

Članak 5.

"Ovlašćuje se Vlada Republike Hrvatske da može svojom uredbom privremeno regulirati pitanja koja se odnose na financijsko poslovanje i uvjete privređivanja poduzeća, banaka, osiguravajućih organizacija i drugih pravnih osoba i ekonomske odnose s inozemstvom, a koja su uređena zakonima iz članka 1. ovoga zakona."

Članak 6.

"Savezni propisi doneseni za izvršenje zakona iz članka 1, 2. i 3. ovoga zakona primjenjuju se kao republički propisi dok se republičkim propisom drugačije ne odredi, ukoliko su u suglasnosti s Ustavom Republike Hrvatske i republičkim zakonom."

Članak 7.

"Ovlaštenja saveznih organa za izvršenje i primjenu zakona iz članka 1. do 3. i propisa iz članka 60. ovoga zakona, postaju ovlaštenja republičkih organa u okviru njihovih ovlasti utvrđenih zakonom.

Iznimno, do uspostavljanja samostalnog kreditno-monetarnog, deviznog i carinskog sustava Republike Hrvatske, za provođenje saveznih zakona iz ovih ovlasti uz republičke organe nadležni su i dosadašnji savezni organi.

(b) Uredba o pretvaranju deviznih depozita građana kod banaka u javni dug Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 71/91)

Članak 1.

"Ovom uredbom se uređuju uvjeti i način pretvaranja deviznih depozita građana kod banaka koje posluju na teritoriju Republike Hrvatske na dan 27. travnja 1991. godine u javni dug Republike Hrvatske, te uvjeti i način korištenja tih deviznih depozita.

Pod deviznim depozitima građana u smislu ove uredbe razumijevaju se:

(i) devizni depoziti banaka sa sjedištem na teritoriju Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: banke u Hrvatskoj) deponirani kod Narodne banke Jugoslavije po osnovi devizne štednje građana i

(ii) depoziti na deviznoj štednji i deviznim računima građana kod banaka u Hrvatskoj koje su građani na te banke prenijeli u skladu s odredbama članka 15. i članka 16. ove uredbe iz banaka sa sjedištem izvan teritorija Republike Hrvatske."

Članak 2.

"Stanje deviznih depozita banaka u Hrvatskoj deponiranih kod Narodne banke Jugoslavije po osnovi devizne štednje građana, te stanje deviznih depozita prenesenih na banke u Hrvatskoj po odredbama članka 15. i članka 16. ove Uredbe uvećano za pripadajuće kamate za 1991. godine godinu

prema valutnoj strukturi u kojoj je izvršeno deponiranje, pretvara se u javni dug Republike Hrvatske u smislu ove Uredbe."

Članak 3.

"Svoja potraživanja od Narodne banke Jugoslavije po osnovi deponirane devizne štednje građana banke u Hrvatskoj ustupaju Republici Hrvatskoj."

Članak 4.

"Po osnovi javnog duga iz članka 2. ove Uredbe Republika Hrvatska izdaje bankama u Hrvatskoj svoje obveznice u skladu s odredbama ove Uredbe."

Članak 5.

"Obveznice iz članka 4. ove Uredbe izdaju se bankama u Hrvatskoj u visini potraživanja prema Narodnoj banci Jugoslavije koja su ustupljena Republici Hrvatskoj prema odredbi članka 3. ove Uredbe.

Ukoliko je stanje ustupljenih potraživanja pojedine banke u Hrvatskoj po osnovi deponirane devizne štednje kod Narodne banke Jugoslavije veće od stanja devizne štednje zatečene na dan 27. travnja 1991. godine, zajedno s obračunatim kamatama, umanjene za dio koji je konvertiran u dinare do dana stupanja na snagu ove Uredbe, banke će s viškom obveznica otplatiti Narodnoj banci Hrvatske kredite koje su kod nje koristile i to po slijedećem redoslijedu: kredite po osnovi deponirane devizne štednje i kredite po osnovi smanjenja devizne štednje. Otplata ovih kredita s obveznicama izvršit će se na dan stupanja na snagu ove Uredbe po tečaju na dan 27. travnja 1991. godine."

Članak 6.

"Obveznice iz članka 4. ove Uredbe amortiziraju se u 20 polugodišnjih rata od kojih prva dospijeva 30. lipnja 1995. godine.

Obveznica je prenosiva, glasi na donosioca i na DEM s tim da se isplaćuje u domaćoj valuti po tečaju na dan isplate.

Obveznica će glasiti na 100, 500 i 1000 DEM.

Kamatna stopa na obveznice iznosi 5% godišnje i obračunava se i isplaćuje 30 lipnja i 31. prosinca svake godine u domaćoj valuti po tečaju na dan isplate, s time da se kamata obračunava počev od 1. siječnja 1992. godine."

Članak 15.

"Građani koji na dan 27. travnja 1991. godine imaju deviznu štednju odnosno devizna sredstva na deviznom računu kod banaka sa sjedištem izvan teritorija Republike Hrvatske koje posluju na teritoriju Republike Hrvatske, mogu u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ove uredbe te svoje depozite prenijeti na jednu od banaka u Hrvatskoj.

Prijenos deviznih depozita iz prethodnog stavka građani će izvršiti na način, da banci u Hrvatskoj daju izjavu o prijenosu tih depozita na tu banku s banke sa sjedištem izvan teritorija Republike Hrvatske uz predaju odgovarajuće dokumentacije o stanju sredstava prenesenih depozita (štedna knjižica i dr.).

Uz prijenos depozita na banku u Hrvatskoj građani su dužni dati izjavu o ustupanju toj banci svojeg potraživanja prema banci sa sjedištem izvan teritorija Republike Hrvatske."

Članak 16.

"Banke u Hrvatskoj dužne su prihvatiti prijenos deviznih depozita iz članka 15. ove uredbe, a o izvršenom ustupanju potraživanja obavijestiti banku izvan teritorija Republike Hrvatske prema kojoj su potraživanja primile.

Nakon usklađivanja prenijetih depozita sa banke izvan teritorija Republike Hrvatske banke u Hrvatskoj ustupit će Republici Hrvatskoj svoja potraživanja prema tim bankama koja su njima bila ustupljena prema odredbama članka 15. stavka 3. ove Uredbe i o tome obavijestiti odnosnu banku izvan teritorija Republike Hrvatske."

(c) Uredba o izmjeni Uredbe o pretvaranju deviznih depozita građana kod banaka u javni dug Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 3/92)

Članak 1.

"U Uredbi o pretvaranju deviznih depozita građana kod banaka u javni dug Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 71/91) u članku 15 stavak 1. riječi: "u roku od 30 dana" zamjenjuju se riječima: "u roku 120 dana"."

(d) Zakon o pretvaranju deviznih depozita građana kod banaka u javni dug Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 106/93)

Članak 1.

"Ovim Zakonom se uređuju uvjeti i način pretvaranja deviznih depozita građana kod banaka koje posluju na teritoriju Republike Hrvatske na dan 27. travnja 1991. godine u javni dug Republike Hrvatske te uvjeti i način korištenja tih deviznih depozita.

Pod deviznim depozitima građana, u smislu ovoga, zakona razumijevaju se:

(i) devizni depoziti banaka sa sjedištem na teritoriju Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: banke u Hrvatskoj) deponirani kod bivše Narodne banke Jugoslavije po osnovi devizne štednje građana; i

(ii) depoziti na deviznoj štednji i deviznim računima građana kod banaka u Hrvatskoj koje su građani na te banke prenijeli u skladu s odredbama članka 15. i 16. Uredbe o pretvaranju deviznih depozita građana kod banaka u javni dug Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 58/93. - u daljnjem tekstu: Uredba)."

Članak 7. stavak 1.

"Devizna štednja po viđenju i oročena devizna štednja građana te stanje na deviznim računima građana na dan 27. travnja 1991. godine uvećani za pripadajuće kamate za 1991. godine godinu, a preneseni ugovorima sukladno članku 3. stavku 2. ovoga Zakona, pretvaraju se u oročeni depozit koji će se isplaćivati u 20 polugodišnjih obroka od kojih prvi dospijeva 30. lipnja 1995. godine."

Članak 14.

"Na deviznu štednju, odnosno devizna sredstva koja su građani Republike Hrvatske prenijeli do 6. srpnja 1992. godine sukladno Uredbi, s organizacijskih jedinica banaka čije je sjedište izvan Republike Hrvatske na banke u Republici Hrvatskoj, u cijelosti se primjenjuju odredbe članka 4. do 13. ovoga Zakona.

Ovlašćuje se ministar financija da utvrdi uvjete i način pod kojima građani, koji nisu u roku iz stavka 1. ovoga članka prenijeli svoju deviznu štednju, odnosno devizna sredstva s organizacijske jedinice banke čije je sjedište izvan Republike Hrvatske na banke u Republici Hrvatskoj, mogu obaviti naknadni prijenos tih sredstava na jednu od banaka u Republici Hrvatskoj."

(e) Uredba o zabrani raspolaganja nekretninama na teritoriju Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 36/91)

Članak 1.

"Zabranjuje se raspolaganje i opterećenje (prodaja, zamjena, darovanje, prijenos prava korištenja i raspolaganja, davanje u zakup i privremenu uporabu, osnivanje hipoteke i sl.) nekretninama na teritoriju Republike Hrvatske koje su u vlasništvu, posjedu, na korištenju ili upravljanju organa i institucija federacije, republika i pokrajina Kosova i Vojvodine.

Zabrana iz stavka 1. ovog članka odnosi se i na poduzeća kao i druge pravne osobe sa sjedištem izvan Republike Hrvatske.

Zemljišnoknjižni odjel nadležnog općinskog suda izvršit će po službenoj dužnosti zabilježbu zabrane iz st.1. ovog članka u zemljišnim knjigama."

Članak 2.

"Vlada Republike Hrvatske može na prijedlog zainteresiranog tijela ili osobe odlučiti da se određena nekretnina izuzme od zabrane utvrđene člankom 1. ove uredbe."

Članak 4.

"Ova uredba privremenog je karaktera i bit će na snazi do okončanja postupka razdruživanja sadašnje SFRJ."

(f) Zakon o parničnom postupku (*Narodne novine*, br. 36/91)

Članak 60.

"U sporovima protiv fizičke ili pravne osobe koja ima sjedište u inozemstvu u pogledu obveza koje su zasnovane u Republici Hrvatskoj ili im se u njoj ima udovoljiti, tužba se može podnijeti sudu u Republici Hrvatskoj na čijem se području nalazi njezino stalno zastupništvo za Republiku Hrvatsku ili sjedište tijela kome je povjereno da obavlja njezine poslove."

4. Međunarodno pravo

(a) Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o uređenju imovinskopravnih odnosa (*Narodne novine – Međunarodni ugovori*, br. 15/99); Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o ureditvi premoženjskopравnih razmerij (*Uradni list*, br. 31/99)

Članak 1.

"Odredbe ovog Ugovora odnose se na razrješavanje imovinskopravnih odnosa koji su nastali prije i nakon uspostave državne neovisnosti ugovornih stranaka.

Datum uspostave neovisnosti je za Republiku Hrvatsku 8. listopada 1991. godine, za Republiku Sloveniju 25. lipnja 1991. godine.

Razrješavanje odnosa u svezi s Nuklearnom elektranom Krško i Ljubljanskom bankom - Glavna filijala Zagreb nije predmet ovog Ugovora, već će se urediti posebnim ugovorima."

Ovaj je ugovor stupio na snagu 23. veljače 2000. godine

(b) Ugovor o pitanjima sukcesije potpisan u Beču 29. lipnja 2001. godine

Članak 12.

"Ovaj Ugovor stupa na snagu trideset dana nakon polaganja pete ratifikacijske isprave. Depozitar će obavijestiti države slijednice, kao i Ured Visokoga predstavnika, o datumu njegovog stupanja na snagu.

... "

Aneks C, članak 2.

"...

(3) Ostale financijske obveze uključuju:

(a) jamstva SFRJ ili njene Narodne banke Jugoslavije za štedne pologe u čvrstoj valuti u nekoj komercijalnoj banci ili bilo kojoj njenoj ispostavi u bilo kojoj državi isljednici prije datuma kojim je ova proglasila neovisnost, i

(b) jamstva SFRJ za štedne pologe izvršene prije određenih datuma kod ispostava Poštanske štedionice u bilo kojoj od republika bivše SFRJ.

Aneks C, članak 7.

"Jamstva SFRJ ili njene NBJ za deviznu štednju položenu u nekoj poslovnoj banci ili nekoj od njenih ispostava u bilo kojoj od država sljednica prije datuma njena proglašenja neovisnosti bit će predmetom pregovora bez odgode, time da se pritom posebno uzme u obzir potreba zaštite devizne štednje pojedinaca. Ti će se pregovori održati pod pokroviteljstvom Banke za međunarodna poravnanja."

Sve su države slijednice ratificirale ovaj Ugovor, s time da je Hrvatska to učinila posljednja, 3. ožujka 2004.

5. Sudska praksa slovenskih sudova

(a) Ustavni sud

Nakon što je utvrdio da ne može povući svoju štednju iz Ljubljanske banke – Glavne filijale Zagreb, hrvatski štediša g. Vukasinović pokrenuo je postupak pred slovenskim Ustavnim sudom, osporavajući ustavnost članka 22b. i 22f. Ustavnog zakona iz 1994. godine o dopunama Ustavnog zakona za provedbu Temeljne ustavne povelje o suverenitetu i neovisnosti Republike Slovenije (*Uradni list*, br. 45/94). Prema toj odredbi, bivša Ljubljanska banka trebala je zadržati svoja potraživanja i obveze prema SFRJ, a osobito obveze koje su proizlazile na temelju deviznih računa za koje nije jamčila slovenska država, to jest, onima za koje je ugovor sklopljen izvan slovenskog teritorija.

Dana 11. travnja 1996. godine Ustavni je sud obustavio postupak, smatrajući kako za njega nije nadležan, jer je pobijani zakon bio ustavne naravi, pa zbog toga nije potpadao u nadležnost suda, kako predviđa članak 160. slovenskoga Ustava. Dodao kako su jedna od značajki društvenoga života u SFRJ bili devizni polozi za koje je jamčila NBJ. Naglasio je

kako se pitanje o kojem raspravlja prema tome tiče prijelaza na novi ustavni poredak u Sloveniji koji je također bio predmet rasprava o sukcesiji bivše Jugoslavije.

Dana 31. kolovoza 1999. godine hrvatski štediša g. Perković podnio je ustavni prijedlog za ocjenu ustavnosti članaka 15č. i 15d. izmijenjenoga Zakona o fondu Republike Slovenije za sukcesiju. Dana 8. ožujka 2001. godine sud je riješio da g. Perković ima aktivnu legitimaciju i njegov prijedlog proglasio dopuštenim. Taj je postupak još u tijeku.

U ožujku 2000. godine jedan drugi hrvatski štediša, gđa Gaković, podnijela je ustavnu tužbu protiv odluke Pokrajinskoga suda u Ljubljani (*Okrajno sodišče*) o prekidu postupka na temelju članka 15č. stavka 3. izmijenjenoga Zakona o fondu Republike Slovenije za sukcesiju i odluke Visokoga suda u Ljubljani kojim je taj prekid potvrđen. Dana 30. svibnja 2000. godine Ustavni je sud presudio da gđa Gaković ima aktivnu legitimaciju i njenu ustavnu tužbu proglasio dopuštenom.

Dana 20. veljače 2003. godine sud je ukinuo odluku o prekidu i predmet vratio Pokrajinskom sudu na ponovni postupak. Smatrao je kako je pravo gđe Gaković na pošteno suđenje povrijeđeno jer je prekid određen isključivo na temelju mišljenja koje je dao Fond Republike Slovenije za sukcesiju, a da se njoj nije pružila prilika dati svoje primjedbe na to mišljenje.

(b) Vrhovni sud

Dana 1. travnja 1998. godine u predmetu koji se ticao "hrvatskih štednih računa" slovenski Vrhovni sud dopustio je žalbu u odnosu na pravna pitanja protiv odluke žalbenoga suda kojom je potvrđena prvostupanjska presuda kojom je presuđeno da glavna podružnica Ljubljanske banke koja se nalazila izvan slovenskog teritorija nema pasivnu legitimaciju jer je postala dio Ljubljanske banke. Držeći da polog kod podružnice ima isti učinak kao polog kod Ljubljanske banke, niži su sudovi osim toga smatrali kako devize treba promatrati kao da su položene na slovenskom teritoriju. Štoviše, na temelju članka 19. Ustavnog zakona iz 1991. godine Slovenija je preuzela jamstvene obveze u odnosu na te pologe.

Ukidajući tu odluku, Vrhovni je sud presudio da, u svrhe članka 22b. Ustavnog zakona iz 1994. godine, mjesto pologa štednje znači mjesto gdje je uplata stvarno izvršena.

Polozi kod ne-slovenskih podružnica stekli su drukčiji pravni status jer za njih Republika Slovenija nije jamčila. Iz tog se razloga na njih nije primjenjivao Zakon o poravnanju obveza iz neisplaćenih deviznih pologa.

Vrhovni je sud naložio prvostupanjskom sudu da prekine postupak u skladu s člankom 15. Zakona o izmjenama Zakona o Fondu Republike Slovenije za sukcesiju, dok se ne riješi pitanje sukcesije država nastalih iz SFRJ.

PRIGOVORI

1. Podnositelji zahtjeva prigovaraju prema članku 1. Protokola br. 1 zbog povrede njihovog prava na mirno uživanje vlasništva utoliko što kod "Ljubljanske banke – Glavne filijale Zagreb".nisu mogli podići devize koje su položili prije raspada SFRJ.

Oni navode kako je Narodna skupština Republike Slovenije donijela zakonodavstvo s ciljem oslobađanja Ljubljanske banke od obveza prema vlasnicima deviznih računa koje su im nametnuli hrvatski sudovi.

Tvrde kako bi im Ljubljanska banka ili Slovenija, kao država slijednica koja je prilikom raspada Jugoslavije preuzela jamstvene obveze za deviznu štednju, trebala isplatiti položeni novac uvećan za pripadajuću kamatu.

2. Jedan od podnositelja zahtjeva, g. Kovačić prigovara i da je protivno članku 14. Konvencije, bio žrtva diskriminacije utemeljene na nacionalnoj pripadnosti. On navodi kako je slovenskim vlasnicima računa u zagrebačkoj podružnici bilo dopušteno povući svoju štednju. Njihovi "računi stare devizne štednje" navodno su pretvoreni u "račune nove devizne štednje".

PRAVO

Podnositelji zahtjeva prigovaraju zbog povrede članka 1. Protokola br. 1 koji glasi kako slijedi:

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

Jedan od podnositelja zahtjeva, g. Kovačić prigovara i na temelju članka 14. Konvencije, zajedno s naprijed navedenim člankom.

Članak 14. glasi kako slijedi:

"Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili drugo podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost."

Tužena je država osporila dopuštenost tih predmeta na nekoliko osnova.

1. Nadležnost *ratione temporis*

(a) Tužena država

Prigovori podnositelja zahtjeva ne ulaze u nadležnost Suda *ratione temporis*, jer se odnose na događaje koji su se zbili prije 28. lipnja 1994. godine, datuma kad je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Sloveniju.

Prije svega, ograničenja u odnosu na povlačenje pologa podnositelja zahtjeva nametnula je SFRJ i ona su u cijelosti bila posljedica njene monetarne i financijske krize. Ona ni na koji način nisu proizlazila iz navodnog miješanja Slovenije, koja je svoju neovisnost proglasila 25. lipnja 1991. godine, u ostvarivanje prava podnositelja zahtjeva.

Osim toga, Slovenija nije automatski naslijedila jamstvo SFRJ za devizne pologe, niti je prilikom diobe finansijskih sredstava SFRJ dobila sredstva za isplatu potraživanja koja su proizlazila iz jamstva bivše SFRJ za štednju u čvrstoj valuti. Naime, to je pitanje bilo predmet članka 7. Aneksa C Ugovora o pitanjima sukcesije koje su potpisale države slijednice SFRJ (vidi gore).

(b) Podnositelji zahtjeva i hrvatska Vlada

Bilo je potrebno napraviti razliku između činjenica koje se odnose na pozadinu tih prigovora i činjenica koje se odnose na same prigovore. Činjenice koje se odnose na pozadinu, kao što je raspad SFRJ, proglašenje neovisnosti bivših konstitutivnih republika i zamrzavanje devizne štednje podnositelja zahtjeva dogodile su se prije stupanja Konvencije na snagu u odnosu na Sloveniju. Međutim, činjenice na koje se prigovori odnose bile su mjere koje su slovenske vlasti poduzele nakon osamostaljenja, kako bi Ljubljansku banku spasile od stečaja.

Slovenske su vlasti donijele nekoliko propisa radi postizanja toga cilja. Obje su se stranke osobito pozvale na Ustavni zakon iz 1991. godine za provedbu Temeljne ustavne povelje o suverenitetu i neovisnosti Republike Slovenije, prema kojemu je Slovenija postala jamac sve devizne štednje koja je u tom trenutku bila položena kod banaka na slovenskom teritoriju, ali ne i štednje položene u drugim bivšim republikama SFRJ. Potom je, godine 1993. godine, slovenska Narodna skupština donijela Zakon o poravnanju obveza iz neisplaćenih deviznih pologa prema kojemu su devizni polozi kod banaka na slovenskom teritoriju postali dio slovenskoga javnog duga. I na kraju je, 27. srpnja 1994. godine, kad je Konvencija već bila na snazi u odnosu na Sloveniju, Narodna skupština donijela izmjene Ustavnog zakona iz 1991. godine prema kojima je Ljubljanska banka restrukturirana na način da su osnivana dva odvojena pravna subjekta: Nova Ljubljanska banka i Ljubljanska banka. Ovaj je posljednji zakon, prema mišljenju obiju stranaka, u stvari najsporniji, te je predmete doveo u nadležnost Suda *ratione temporis*. Najvažnija posljedica toga zakona bila je nacionalizacija imovine Ljubljanske banke i njen prijenos od strane države na novi pravni subjekt. Stara Ljubljanska banka, koja je ostala dužna stranim klijentima i vjerovnicima i koja je zadržala odgovarajuća potraživanja prema NBJ, ostavljena je u stvari bez ikakve imovine.

Štoviše, u razdoblju od 1991. godine do donošenja Ustavnog zakona o izmjenama iz 1994. godine, u Sloveniji je pokrenut određeni broj postupaka za povrat štednje. Neki su okončani donošenjem presude u korist vlasnika računa, koji su ishodili isplatu.

Ti su propisi doveli do trajne povrede Konvencije u odnosu na podnositelje zahtjeva.

(c) Ocjena Suda

Nadležnost Suda *ratione temporis* obuhvaća samo razdoblje nakon ratifikacije Konvencije ili njenih protokola od strane tužene države. Počevši od datuma ratifikacije, svi navodni čini i propusti države moraju biti u skladu s Konvencijom ili njenim protokolima, a naknadne činjenice potpadaju u nadležnost Suda čak i kad isključivo predstavljaju produžetak već postojeće situacije (vidi, na primjer, presudu u predmetu *Yağcı and Sargin v. Turkey* od 8. lipnja 1995. godine, Serija A br. 319-A, str. 16, § 40, *Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão and Others v. Portugal*, br. 29813/96 i 30229/96, § 43, ECHR 2000-I, te *Trajkovski v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia* (odluka), br. 53320/99, ECHR 2002-IV).

Prema tome, Sud je nadležan ispitivati činjenice ovih predmeta u odnosu na njihovu sukladnost s Konvencijom i Protokolom br. 1 samo ukoliko su se dogodile nakon 28. lipnja 1994. godine, datuma ratifikacije Konvencije i Protokola br. 1 od strane Slovenije. On, međutim, može uzeti u obzir i činjenice iz razdoblja prije ratifikacije u mjeri u kojoj bi se za njih moglo smatrati da su stvorile situaciju koja traje i nakon toga datuma odnosno koja može biti relevantna za razumijevanje činjenica koje su se dogodile nakon toga datuma (vidi predmet *Broniowski v. Poland* (odluka) [GC], br. 31443/96, ECHR 2002-...).

Tužena je država ustvrdila kako su se čini, odluke i događaji koji su utjecali na položaj podnositelja zahtjeva dogodili prije 28. lipnja 1994. godine, datuma ratifikacije Konvencije i Protokola br. 1 od strane Slovenije. Štoviše, njihova nemogućnost pristupa deviznim položajima kod Glavne filijale Zagreb bila je posljedica ograničenja povlačenja sredstava koja je nametnula SFRJ nakon monetarne i financijske krize u kojoj se našla u 1990-im, a ne navodnog miješanja Slovenije u ostvarivanje prava podnositelja zahtjeva.

Iako je, općenito govoreći, SFRJ u 1980-im i početkom 1990-im sve više ograničavala povlačenje novca s deviznih štednih računa, Sud primjećuje kako su nakon osamostaljenja 25. lipnja 1991. godine i slovenske vlasti zakonski propisale to pitanje. Narodna skupština Republike Slovenije to je nastavila raditi i nakon 28. lipnja 1994. godine kad su Konvencija i Protokol br. 1 stupili na snagu u odnosu na Sloveniju, i to na način da je 27. srpnja 1994. godine donijela izmjene Ustavnog zakona iz 1991. godine (*Uradni list*, br. 45/94).

Sud bilježi kako je tim zakonom Ljubljanska banka restrukturirana na način da su osnovana dva odvojena pravna subjekta, Ljubljanska banka i Nova Ljubljanska banka. Nova je banka preuzela čitavu imovinu i obveze Ljubljanske banke na slovenskom teritoriju. Članak 22b. toga zakona posebno predviđa da će Ljubljanska banka *inter alia* zadržati punu odgovornost za devize na deviznim računima i deviznim štednim ulozima za koje Republika Slovenija nije preuzela jamstvo prema članku 19. Ustavnog zakona iz 1991. godine, to jest one koje se ne drže kod banaka na slovenskom teritoriju. Osim toga, on utvrđuje i da će Ljubljanska banka održati veze sa svojim podružnicama i ovisnim društvima sa sjedištem u drugim republikama SFRJ, zadržavajući istovremeno i odgovarajući udio potraživanja prema NBJ. Ta se odredba dakle odnosila na devizne račune kao što su oni čiji su vlasnici bila tri podnositelja zahtjeva. Kao posljedica toga, Ljubljanska je banka praktički ostavljena bez imovine; konačno namirenje potraživanja podnositelja zahtjeva bilo je vezano za konačno okončanje pregovora o sukcesiji.

U tom pogledu Sud također primjećuje kako je, kad je odlučivao o ustavnom prijedlogu kojim je *inter alia* osporen članak 22b. Ustavnog zakona, Ustavni sud Republike Slovenije dana 11. travnja 1996. godine riješio kako nije nadležan za ocjenu odredaba toga zakona, jer je pobijani zakon bio ustavne naravi, pa je zbog toga bio izvan njegove nadležnosti.

Imajući na umu sadržaj Ustavnog zakona iz 1994. godine, Sud smatra kako se prigovor slovenske vlade koji se odnosi na nedopuštenost zbog nenadležnosti *ratione temporis* mora odbaciti.

2. Iscrpljenje domaćih pravnih sredstava

(a) Tužena država

Podnositelji zahtjeva nisu iscrpili domaća pravna sredstva kako predviđa članak 35. stavak 1. Konvencije. Pravo na jednako postupanje i pravo vlasništva zaštićena su slovenskim Ustavom (njegovim člancima 22. odnosno 33.). Nadalje, na temelju članka 8. stavka 2. i članka 153. stavka 2. Ustava, ratificirani i objavljeni međunarodni ugovori, kao i međunarodno običajno pravo čine sastavni dio slovenskoga pravnog poretka. Samoizvršne odredbe međunarodnog ugovora izravno se primjenjuju, te se pojedinci mogu na slovenskim sudovima pozivati na prava koja su im dana ratificiranim međunarodnim ugovorima. Osim toga, međunarodni ugovori imaju jaču pravnu snagu od zakonskih odredaba, osim ustavnih odredaba.

Posebice, podnositelji zahtjeva su propustili slovenskim sudovima podnijeti građanske tužbe za povrat svojih deviznih pologa. U tim su tužbama, ako su smatrali da je to bio slučaj, oni mogli navesti kako je, zbog raspada SFRJ, jamstvo SFRJ za njihove pologe preneseno na Sloveniju. Samo je g. Kovačić od Pokrajinskoga suda u Ljubljani tražio (i dobio) ovlast kojom mu je priznato pravo na ovrhu presude koju je donio hrvatski sud, ali nije pokrenuo postupak koji je propisan za njenu ovrhu.

Nakon iscrpljenja svih drugih pravnih sredstava koja su im stajala na raspolaganju, podnositelji zahtjeva mogli su podnijeti i ustavnu tužbu slovenskom Ustavnom sudu na temelju članka 50. stavka 1. Zakona o Ustavnom sudu. Da su građanski sudovi na temelju članaka 15č. i 15d. Zakona o fondu za sukcesiju izmijenjenog 1997. godine prekinuli neki građanski postupak koji su oni pokrenuli, tada bi oni bili mogli iskoristiti druge pravne putove, uključujući i ustavnu tužbu. Podnositelji zahtjeva mogli su osim toga podnijeti i ustavni prijedlog na temelju članka 24. Zakona o Ustavnom sudu, osobito radi osporavanja ustavnosti Zakona o Fondu za sukcesiju, izmijenjenog 1997. godine i njegove sukladnosti s Ustavom i Konvencijom. Nije bilo sudske prakse koja bi ukazivala na to da ta pravna sredstva ne bi pružila zadovoljštinu u odnosu na prigovore podnositelja zahtjeva.

Štoviše, svaka osoba koja je pretrpjela povredu zbog općeg akta koji je Ustavni sud naknadno ukinuo imala je pravo tražiti povrat u prijašnje stanje i/ili naknadu štete. Tužena je država ustvrdila da ti pravna putovi predstavljanju primjerena i djelotvorna pravna sredstva prema članku 35. stavku 1. Konvencije.

U tom je pogledu tužena država skrenula pozornost na činjenicu da su hrvatski štediše u Glavnoj filijali Zagreb, i to g. Perković i gđa Gaković u stvari pobijali Zakon o Fondu za sukcesiju, izmijenjen 1997. godine, putem ustavnog prijedloga i tužbe koja je oba Ustavni sud proglasio dopuštenim. U veljači 2003. godine Ustavni je sud ukinuo prekid u predmetu Gaković, koji je vratio prvostupanjskom sudu na ponovni postupak. Osim toga, drugi hrvatski štediše, to jest gđa Kata Trbojević i gđa Anka Perić, uspješno su se pozvali na nadležnost Pokrajinskoga suda u Ljubljani u odnosu na novac položen kod Glavne filijale Zagreb. Prema mišljenju tužene države, da su podnositelji zahtjeva poduzeli slične radnje, mogli su iscrpiti domaća pravna sredstva kako propisuje članak 35. stavak 1. Konvencije.

Tužena je država potom primijetila kako su prva dva podnositelja zahtjeva, g. Kovačić i g. Mrkonjić pokrenuli postupke u Hrvatskoj. Takvi postupci, prema njenom mišljenju, nisu relevantni u odnosu na zahtjev iscrpljenja domaćih pravnih sredstava, jer nisu bili usmjereni protiv Slovenije i u njima nije zatražena zaštita u odnosu na navodnu povredu prava koje štiti Slovenija. U svakom slučaju, podnositelji zahtjeva propustili su pokušati naplatiti svoja potraživanja prema Glavnoj filijali Zagreb pred hrvatskim sudovima ili su s time zakasnili. Tek su nedavno prva dva podnositelja zahtjeva ishodili nalog za ovrhu kojim se nalaže

zabilježba potraživanja na zemljištu u Osijeku, Hrvatska, koje je pripadalo Glavnoj filijali Zagreb. Nadalje, drugi hrvatski štedište, kao što je g. Djerek ovršili su svoja potraživanja nad pokretninama Glavne filijale Zagreb, uključujući i njena potraživanja prema hrvatskim poduzećima koji su bili njeni dužnici. Treća podnositeljica zahtjeva, gđa Golubović nije pokrenula niti jedan postupak u odnosu na svoju deviznu štednju, bilo u Hrvatskoj ili u Sloveniji.

Nije vjerojatno da bi djelotvorno pravno sredstvo pred sudovima ne-tužene stranke moglo ispuniti uvjete za domaće pravno sredstvo koje je potrebno iscrpiti prema članku 35. Konvencije. Međutim, Sud svakako treba uzeti u obzir činjenicu da su podnositelji zahtjeva u Hrvatskoj imali djelotvorna pravna sredstva za zaštitu svog vlasništva, i to, kao prvo, kako bi utvrdio mogu li se ili ne mogu oni smatrati "žrtvama" navodnog miješanja Slovenije, te, kao drugo, kad bude ocjenjivao razmjernost miješanja.

(b) Podnositelji zahtjeva i hrvatska vlada

Slovenska djelotvorna pravna sredstva nisu postojala. Niti jedno od postojećih pravnih sredstava nije se moglo smatrati djelotvornim protiv članka 22f. Ustavnog zakona iz 1994. godine, koji je prema njihovom mišljenju bio presudan za ovaj predmet, jer Ustavni sud nema nadležnost ocjenjivati ustavne zakone. Na temelju tog zakona, Ljubljanskoj je banci bio dodijeljen poseban status koji je onemogućio pokretanje ikakvih postupaka protiv nje.

Osim toga, pozivajući se na presudu u predmetu *Van Oosterwijck v. Belgium*, od 6. studenoga 1980. (Serijska A br. 40, § 35) i presudu u predmetu *Akdivar and Others v. Turkey* od 16. rujna 1996. godine (*Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV, § 69), podnositelji zahtjeva i hrvatska vlada tvrdili su kako pravilo iscrpljenja domaćih pravnih sredstava nije niti apsolutno, niti se može automatski primjenjivati; kad se ocjenjivalo je li poštivano pravilo, bilo je bitno uzeti u obzir posebne okolnosti pojedinoga predmeta. To je značilo da je, između ostalog, Sud trebao realno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstava u pravnome sustavu dotične ugovorne stranke, već i opći pravni i politički kontekst u kojem su oni funkcionirali, kao i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva.

(c) Ocjena Suda

Sud ponavlja kako bi prema dosljednoj sudskoj praksi tijela Konvencije prema članku 35. Konvencije podnositelj zahtjeva trebao imati redovan put do pravnih sredstava koja su dostupna i dovoljna da osiguraju zadovoljštinu u odnosu na navodne povrede. Postojanje pravnih sredstava o kojima je riječ mora biti dovoljno sigurno ne samo u teoriji, nego i u praksi, a ako to nije tako, tada će tim pravnim sredstvima nedostajati potrebna dostupnost i djelotvornost (vidi među nedavnim izvorima prava predmet *Belinger v. Slovenia* (odluka), br. 42320/98, 2. listopada 2001. godine).

Sud bilježi na početku kako je na temelju članka 22b. Ustavnog zakona iz 1994. godine (*Uradni list*, br. 45/94) Ljubljanska banka restrukturirana na način da su osnovana dva odvojena pravna subjekta i kako je većina njene imovine prenesena na Novu Ljubljansku banku, podvrgavajući konačno namirenje potraživanja podnositelja zahtjeva ishodu pregovora o sukcesiji. Sud također bilježi kako je dana 11. travnja 1996. godine Ustavni sud riješio kako nije nadležan za ocjenu odredaba toga zakona. Stoga se čini kako se, zbog njegove ustavne naravi, Ustavni zakon iz 1994. godine kao takav ne može pobijati pred slovenskim sudovima.

Sljedeće pitanje koje Sud treba riješiti je može li se ili ne može korištenje ustavne tužbe od strane podnositelja zahtjeva u vezi s građanskim postupkom za povrat njihove štednje odnosno ustavnoga prijedloga, a koji oboje pobijaju Zakon o fondu za sukcesiju, izmijenjen 1997. godine smatrati primjerenim i djelotvornim pravnim sredstvima koja su u relevantno vrijeme bila dostupna u teoriji i praksi.

Zakon o Fondu za sukcesiju predviđa prekid bilo kojega postupka koji izravno ili neizravno utječe na pravne odnose s drugim bivšim konstitutivnim republikama SFRJ. Osim toga, na temelju njegovog članka 15č., njegove su odredbe obvezujuće za slovenske sudove. Sud u tom pogledu primjećuje kako je tužena država citirala tri odluke koje je Ustavni sud donio u dva različita postupka koje su pokrenuli hrvatski štediše Glavne filijale Zagreb 1999. odnosno 2000. godine, prvi povodom ustavnoga prijedloga, a drugi povodom ustavne tužbe. U oba ta postupka Ustavni je sud odlučio da hrvatski štediše imaju *locus standi*.

Međutim, tužena država nije obavijestila Sud o tome je li ili nije u prvome postupku već donesena odluka o sukladnosti s Ustavom Republike Slovenije. Što se pak tiče drugoga postupka, Sud bilježi kako je Ustavni sud uistinu ukinuo prekid postupka koji su prethodno bili odredili sudovi koji se spominju u nastavku teksta prema članku 15č. toga zakona i predmet vratio na ponovno suđenje Pokrajinskome sudu u Ljubljani. Njegova prvotna odluka u ovoj stvari, kao i odluka Višeg suda u Ljubljani, ukinuta je zbog povrede prava podnositeljice zahtjeva na pošteno suđenje zajamčenog Ustavom, jer je prekid određen isključivo na temelju mišljenja koje je dao Fond za sukcesiju, a da njoj pritom nije pružena prilika očitovati se o njemu.

Sud nalazi kako sudska praksa Ustavnog suda Republike Slovenije na koju se tužena država poziva kako bi potkrijepila svoju tvrdnju, kako sada stvari stoje, nije dostatna da bi se na temelju nje moglo utvrditi da pravna sredstva dostupna prema slovenskom pravu u praksi ispunjavaju uvjet djelotvornosti u odnosu na pitanje sukladnosti izmijenjenoga Zakona o Fondu za sukcesiju s Ustavom ili Konvencijom.

Nadalje, kako su ovi zahtjevi usmjereni protiv Republike Slovenije, pitanje iscrpljenja domaćih pravnih sredstava u Republici Hrvatskoj ovdje nije relevantno.

Imajući na umu naprijed navedeno, Sud ne može smatrati utvrđenim da u slovenskome pravu postoje primjerena i djelotvorna pravna sredstva dostupna u teoriji i praksi čije bi se iscrpljenje trebalo tražiti od podnositelja zahtjeva. U tim okolnostima, to što podnositelji zahtjeva nisu pokrenuli postupke pred bilo kojom ili svim sudskim instancama u Sloveniji Sud ne sprječava ispitati njihove zahtjeve. Prigovor tužene države koji se odnosi na neiscrpljenost domaćih pravnih sredstava stoga se mora odbaciti.

3. Poštivanje pravila o šestomjesečnom roku

(a) Tužena država

Ako Sud smatra da postojeća pravna sredstva nisu bila ni odgovarajuća niti djelotvorna, pa ih stoga nije bilo potrebno iscrpiti, mogao bi htjeti primijetiti kako je krajnji rok za utvrđivanje koje su moguće mjerodavne zakonodavne mjere za određivanje trenutka u kojem je počeo teći rok, na temelju primjene pravila o roku od šest mjeseci, iz članka 35. Konvencije, bio trenutak donošenja dopuna Ustavnog zakona iz 1991. godine i izmjene Zakona o Fondu za sukcesiju. Dopune Ustavnog zakona iz 1991. godine donesene su 27.

srpnja 1994. godine kad su i stupile na snagu. Izmjene Zakona o Fondu za sukcesiju donesene su 26. lipnja 1997. godine, a na snagu su stupile 5. srpnja 1997. godine

G. Kovačić je svoj zahtjev podnio 17. srpnja 1998. godine, g. Mrkonjić 2. lipnja 1997. godine, a gđa Golubović 24. prosinca 1998. godine. Kako su mjerodavne mjere stupile na snagu do 5. srpnja 1997. godine, tužena je država ustvrdila kako g. Kovačić i gđa Golubović nisu poštivali pravilo o roku od šest mjeseci. Iako je g. Mrkonjić svoj zahtjev podnio 2. lipnja 1997. godine, prije stupanja na snagu izmjena Zakona o Fondu za sukcesiju, ta izmjena nije utjecala na njegov pravni položaj. Dakle, i g. Mrkonjić je također propustio svoj zahtjev podnijeti u roku od šest mjeseci.

(b) Podnositelji zahtjeva i hrvatska Vlada

Učinci zakonodavnih mjera koje je poduzela Slovenije doveli su do trajnih povreda Konvencijom zaštićenih prava podnositelja zahtjeva. Ovi su se predmeti ticali situacije u kojoj podnositelji zahtjeva nisu imali na raspolaganju nikakvo djelotvorno pravno sredstvo kojim bi pobijali zakon kojim su bila povrijeđena njihova prava, a povreda je u svakom slučaju bila trajna (vidi presudu u predmetu *De Becker v. Belgium* od 27. ožujka 1962., Serija A br. 4., str. 25, § 8, i predmet *Ječius v. Lithuania*, br. 34578/97, § 44, ECHR 2000-IX). Kad je situacija trajna, rok započinje teći tek kad situacija prestane, te uopće ne teče sve dok situacija traje (vidi, *inter alia*, zahtjev br. 11660/85, *X. v. Portugal*, DR 59, str.85).

Osim toga, u primjeni članka 35. stavka 1. Konvencije, Sud je često gledao dalje od onoga što je vidljivo na površini, ne obazirući se pretjerano na pitanja forme (vidi, među drugim izvorima prava, presudu u predmetu *Guzzardi v. Italy* od 6. studenoga 1980., Serija A br. 39, str. 26-27, § 72). Iz tih je razloga prigovor tužene države bio neosnovan.

(c) Ocjena Suda

Prema mišljenju Suda, pitanje koje se odnosi na to jesu li podnositelji zahtjeva ili nisu svoje zahtjeve podnijeli u roku od šest mjeseci utvrđenom člankom 35. blisko je povezano s meritumom njihovoga prigovora prema članku 1. Protokola br. 1 Konvencije. Dakle, kako bi se izbjeglo prejudiciranje tog drugog pitanja, oba pitanja treba ispitati zajedno. Sud stoga spaja pitanje poštivanja šestomjesečnoga roka s pitanjem osnovanosti i pridržava ga za kasnije razmatranje.

4. Nadležnost *ratione loci*

(a) Tužena država

Prema članku 1. Konvencije, u svezi s člankom 5. Protokola br. 1, obveza Slovenije da osigura vlasnička prava prema članku 1. Protokola br. 1 bila je ograničena na imovinu u njenoj nadležnosti. U predmetu *Banković and Others v. Belgium and 16 Other Contracting States* (odluka) [GC], br. 52207/99, § 61, ECHR 2001-XII, Sud je smatrao kako izraz "u njihovoj nadležnosti" iz članka 1. Konvencije treba tumačiti na način da u biti označava pojam mjesne nadležnosti.

Nedavna praksa država u primjeni Konvencije potvrdila je to tumačenje, tako da je na primjer engleski Žalbeni sud u predmetu *R. (Abbasi and Juma) v. Secretary of State for the Foreign and Commonwealth Office and Secretary of State for the Home Department*, ([2002] EWHC Admin 651, 15. ožujka 2002. godine, ILR 123 str. 600 na str. 610) zauzeo stav da se

Konvencija ne primjenjuje na ispitivanje britanskih državljana koje su Sjedinjene Države zatočile u Mornaričkoj bazi u Zaljevu Guantanamo od strane britanskih službenika.

U ovome predmetu nije bio primjenjiv niti jedan od priznatih primjera ekstrateritorijalnog vršenja nadležnosti, koji bi mogao podrazumijevati odgovornost države na temelju Konvencije, kao što je stvarna kontrola mjerodavnog teritorija i njegovih stanovnika u inozemstvu. Nesporno je bilo da su polozi podnositelja zahtjeva uplaćeni u Ljubljanskoj banci – Osnovnoj banci Zagreb na teritoriju bivše Socijalističke Republike Hrvatske. Kako su se njihovi polozi tada nalazili na hrvatskom teritoriju, oni su podlijevali hrvatskoj, a ne slovenskoj nadležnosti. Vlada je tvrdila kako su razne mjere koje je donijela Hrvatska predstavljale miješanje u ostvarivanje njihovih prava.

(b) Podnositelji zahtjeva i hrvatska vlada

Zahtjevi su bili sukladni odredbama Konvencije *ratione loci*.

Netočno je tvrditi da se bankarski sustav u SFRJ u svojoj biti razlikovao od bankarskih sustava u zapadnoeuropskim zemljama odnosno da se pojam filijala (podružnica) banke ne može poistovjetiti s odgovarajućim pojmom u Zapadnoj Europi. Propisi SFRJ koji su uređivali osnivanje i pravni status podružnica bili su jasni i transparentni. Kao drugo, kad je zagrebačka ispostava Ljubljanske banke postala njena glavna filijala, ona je potpala pod nadležnost Narodne banke Slovenije, jer se Ljubljanska banka – matična banka nalazila u Sloveniji. Kako su hrvatski štedište otvorili račune kod slovenske banke na hrvatskom teritoriju, mjere koje je slovenska država poduzela bilo u vezi s obvezama banke, bilo u vezi s njenim restrukturiranjem imale su utjecaj na štednju na računima izvan slovenskog teritorija.

(c) Ocjena Suda

Kao što je već spomenuto, članak 22b. Ustavnog zakona iz 1994. godine predviđao je da Ljubljanska banka, *inter alia*, zadrži obveze u odnosu na devizne račune za koje ne jamči Republika Slovenija prema članku 19. Ustavnog zakona iz 1991. godine, to jest one koji se nisu držali u bankama na slovenskom teritoriju. Osim toga, njime je utvrđeno da će Ljubljanska banka održati veze sa svojim podružnicama i ovisnim društvima sa sjedištem u drugim republikama SFRJ, zadržavajući istovremeno odgovarajući udio potraživanja prema NBJ. Ta se odredba stoga odnosila na devizne račune otvorene kod podružnica Ljubljanske banke koje su se nalazile izvan slovenskog teritorija, kao što su na primjer oni čiji su vlasnici bila tri podnositelja zahtjeva.

Stoga, ne prejudicirajući svoju konačnu odluku o osnovanosti, Sud nalazi kako se prigovor slovenske vlade koji se odnosi na nedopuštenost zbog nenadležnosti *ratione loci* mora odbaciti.

5. Nadležnost *ratione personae*

(a) Tužena država

Republika Slovenija ne bi se mogla smatrati odgovornom za moguće povrede u ovim predmetima, jer je nemogućnost podnositelja zahtjeva da podignu svoje devizne pologe posljedica raspada sustava zaštite njihovih pologa u SFRJ putem zakonskoga jamstva SFRJ i "sustava redeponiranja". Niti je Slovenija poništila postojeća potraživanja podnositelja zahtjeva, niti ih je na bilo koji način ograničila. Polozi podnositelja zahtjeva "istopili" su se i

prije raspada SFRJ. Države slijednice su trebale na svom području uspostaviti novi financijski sustav, sanirati bankarski sektor i uvesti djelotvornu zaštitu pologa.

U pomanjkanju međunarodnog ugovora koji bi uredio to područje, pitanje treba li uvesti zaštitu pologa i kako to učiniti potpalo je pod nadležnost države slijednice u kojoj se nalazila banka dužnik. Glavna filijala Zagreb bila je u nadležnosti Hrvatske i poslovala je u skladu s njenim regulatornim uređenjem. Stoga je zadaća Hrvatske bila da donese odgovarajuće propise za zaštitu domaćih pologa i da stvori uvjete koji bi Glavnoj filijali Zagreb omogućili da posluje i ostvari sredstva potrebna za namirenje potraživanja podnositelja zahtjeva.

Hrvatska nije osigurala opće primjenjive, transparentne i objektivne uvjete u odnosu na preuzimanje i vođenje bankarskog poslovanja općenito, a osobito nediskriminacijskog sustava pologa. Primjerice, Hrvatska je "ugušila" pokušaje Glavne filijale Zagreb da se integrira u hrvatski bankarski sustav.

Za razliku od Slovenije, Hrvatska nije jamčila za sve domaće pologe, jer je svoje zakonsko jamstvo za pologe ograničila na domicilne banke. Što se tiče nedomicilnih banaka, ona je deponentima dopustila da svoja potraživanja prenesu na hrvatske banke, ali samo u slučaju da su bili hrvatski državljani. Iako su i strani deponenti dali pozitivan doprinos hrvatskome gospodarstvu, njima je bila uskraćena svaka zaštita, što je nedvojbeno bilo u suprotnosti s europskim standardima koji uređuju zaštitu pologa. Dakle, nemogućnost podnositelja zahtjeva da podignu svoje devizne pologe nije proizlazila iz ponašanja koje se moglo pripisati Sloveniji, već iz čina i propusta Hrvatske, na što ukazuje prikaz organizacije njenoga bankarskog sustava.

I na kraju, prema primjenjivima pravilima običajnog prava koja se odnose na odgovornost država, čini i propusti neke tvrtke ne povlače za sobom odgovornost države prema Konvenciji. U javno međunarodno pravo ugrađeno je opće načelo odvojenosti poslovnih subjekata od države. Međunarodni sud to je jasno naznačio u predmetu *Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited* (Belgium v. Spain), ICJ Reports 1970, str. 38 i 39, §§ 56-58. Čini i propusti poduzeća ne podrazumijevaju odgovornost države, osim ako poduzeće prolazi kako na strukturalnom testu koji se odnosi na državno vlasništvo i kontrolu, tako i na funkcionalnom testu koji se odnosi na obavljanje djelatnosti državne naravi.

Stoga se Republika Slovenija ne može smatrati odgovornom za navodne čine i propuste Ljubljanske banke kojima prigovaraju podnositelji zahtjeva, jer je ona bila dioničko društvo osnovano 1989. godine u skladu sa Zakonom o bankama i drugim financijskim organizacija SFRJ i sada je podlijegalo slovenskom Zakonu o trgovačkim društvima. Prema Zakonu o trgovačkim društvima, Slovenija nije odgovorna ni za kakve obveze koje je Ljubljanska banka mogla preuzeti u odnosu na pologe podnositelja zahtjeva kod Glavne filijale Zagreb. Ljubljanska je banka obavljala komercijalne, bankarske i financijske djelatnosti i nije izvršavala nikakve državne funkcije. Štoviše, odnos između podnositelja zahtjeva i Glavne filijale Zagreb bio je isključivo privatnopravni odnos koji se temeljio na njihovim ugovorima o pologu kod Glavne filijale Zagreb.

(b) Podnositelji zahtjeva i hrvatska vlada

Kad radnje neke nacionalne vlasti proizvedu učinke izvan nacionalnih granica, bez obzira na to jesu li ili nisu poduzete unutar tih granica, one za sobom mogu povlačiti odgovornost države stranke Konvencije.

Niti jedan od navoda slovenske vlade nije istinit, posebno ne oni prema kojima Hrvatska nije osigurala transparentne i opće primjenjive uvjete za bankarsko poslovanje i prema kojima je vršila diskriminaciju prema stranim štedišama. U svakom slučaju, oni nisu utjecali na podnositelje zahtjeva, koji su svoja potraživanja prema Ljubljanskoj banci mogli prenijeti na hrvatske domicilne banke, kao što su to učinili mnogi drugi. U tom su smislu oni uživali istu razinu zaštite kao i vlasnici računa u domaćim bankama. Međutim, budući da su imali povjerenje u Ljubljansku banku, neki štediše, među kojima se nalaze i podnositelji zahtjeva, tu mogućnosti nisu iskoristili. Oni su protiv Ljubljanske banke u Hrvatskoj mogli pokrenuti i građanski postupak prema Zakonu o parničnom postupku.

Iako na početku nije bila odgovorna za čine Ljubljanske banke, Slovenija je odlučila umiješati se u njene privatnopravne odnose na štetu ne-slovenskih štediša. Upravo u tome leži njena odgovornost.

Ljubljanska je banka imala jednaku odgovornost prema štedišama koji su svoju deviznu štednju položili na slovenskom teritoriju i onih koji su to učinili u inozemstvu. Kako bi Ljubljansku banku spasila od poteškoća, Slovenija je nakon osamostaljenja odlučila preuzeti odgovornost za potraživanja, ali samo za devizne pologe u Sloveniji. Slovenija nije imala pravo primijeniti tako različito postupanje, jer je NBJ bila u obvezi prema Ljubljanskoj banci u visini ukupnog iznosa deponirane devizne štednje, bez obzira na to gdje su pologi uplaćeni. Unatoč tako različitom postupanju, Slovenija je od NBJ nastavila potraživati sredstva na temelju ukupnog iznosa nominalno deponirane devizne štednje, uključujući i onu koja je deponirana izvan slovenskog teritorija. To je predstavljalo prvi čin miješanja države u privatnopravni odnos između banke i njenih štediša.

Međutim, dio štednje za koju Slovenija nije preuzela odgovornost ostao je predmetom privatnopravnog odnosa između banke i njenih štediša sve do druge intervencije slovenske države – donošenja zakonodavnih izmjena putem Ustavnog zakona iz 1994. godine. Na temelju tog zakona, stranim je štedišama postalo nemoguće naplatiti potraživanja kako prema Ljubljanskoj banci, tako i prema Novoj Ljubljanskoj banci.

Kad država svojim zakonodavstvom štedišama onemogućí naplatu njihovih potraživanja prema banci dužniku, a banci pruži ustavnu zaštitu na način da ju stavi izvan domašaja zakona, tada odgovornost za čine koji su predmet prigovora leži na državi, a ne na dotičnoj banci.

(c) Ocjena Suda

Sud prvo utvrđuje da, kako su ustvrdili hrvatska vlada i podnositelji, odgovornost visokih ugovornih stranaka može nastati na temelju čina njihovih vlasti koji proizvode učinke izvan njenog vlastitog teritorija (vidi, *mutatis mutandis*, presudu u predmetu *Drozd and Janousek v. France and Spain* od 26. lipnja 1992. godine, Serija A br. 240, str. 29, § 91).

Sud ponavlja kako je slovenska Narodna skupština donijela propis kojim uređuje pitanje deviznih štednih uloga kod podružnica slovenskih banaka izvan slovenskog teritorija, uključujući osobito, Ustavni zakon od 27. srpnja 1994. godine koji zbog svoje ustavne naravi ne podliježe ocjeni ustavnosti slovenskih sudova. Ta je zakonodavna mjera utjecala i još uvijek utječe na položaj podnositelja zahtjeva u odnosu na njihove devizne štedne uloge kod Glavne filijale Zagreb. Budući da je to tako, Sud nalazi kako čini slovenskih vlasti i dalje

proizvode učinke, premda izvan slovenskog teritorija, na način da prema Konvenciji može postojati odgovornost Slovenije.

Stoga se prigovor tužene države koji se odnosi na nesukladnost zahtjeva *ratione personae* s odredbama Konvencije jednako tako mora odbaciti.

6. Jesu li podnositelji zahtjeva "žrtve"

(a) Tužena država

Kao prvo, u svakom slučaju, da bi prigovor bio dopušten, podnositelj zahtjeva mora tvrditi da je žrtva navodne povrede Konvencije od strane visoke ugovorne stranke prema članku 34. Konvencije. Podnositelji zahtjeva nisu bili izravno pogođeni činima i propustima koji su predmet prigovora. Tužena se država, *inter alia*, pozvala na presudu u predmetu *Agrotexim and Others v. Greece* od 24. listopada 1995. godine, Serija A br. 330-A, § 66, u kojoj je Sud smatrao da, ako nije bilo nekih posebnih okolnosti, dioničari poduzeća ne mogu tvrditi da su žrtve čina i propusta koji su bili na štetu poduzeća. Jednako tako, tužena je država navela kako, budući da nije bila izravno i osobno pogođena restrukturiranjem Ljubljanske banke godine 1994. godine, gđa Golubović nije mogla tvrditi da je "žrtva" u smislu članka 34. Konvencije.

Kao drugo, podnositelji zahtjeva su pogriješili što su isplatu svojih pologa zatražili od Slovenije, jer su svoje pologe mogli pretvoriti u hrvatski javni dug na temelju članka 15. i 16. Uredbe o pretvaranju deviznih depozita građana kod banaka u javni dug Republike Hrvatske i članka 14. Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana kod banaka u javni dug Republike Hrvatske. Slovenija nije preuzela odgovornost za pologe podnositelja zahtjeva koji su se nalazili na hrvatskom teritoriju. Teško da su podnositelji zahtjeva mogli s ikakvim povjerenjem očekivati da će Glavna filijala Zagreb biti u stanju servisirati njihove devizne pologe jer, zbog monetarne i financijske krize u SFRJ, Glavna podružnica Zagreb nije mogla ispuniti svoje obveze prema deviznim deponentima još i prije raspada SFRJ. Niti su podnositelji zahtjeva mogli imati ikakva legitimna očekivanja da će Slovenija preuzeti odgovornost za njihove pologe ili Glavnoj filijali Zagreb ubrizgati financijsku injekciju.

Kao treće, kad bude odlučivao mogu li se podnositelji zahtjeva smatrati "žrtvama" navodnog miješanja Slovenije, Sud treba uzeti u obzir činjenicu da su podnositelji zahtjeva propustili pokušati naplatiti svoja potraživanja prema Glavnoj filijali Zagreb prema hrvatskom pravu ili su s time zakasnili.

(b) Podnositelji zahtjeva i hrvatska vlada

Hrvatska vlada i podnositelji zahtjeva nisu se očitovali o ovom pitanju.

(c) Ocjena Suda

Sud primjećuje da, prema njegovoj sudskoj praksi, riječ "žrtva" u svrhu članka 34. znači osobu koja je izravno pogođena činom ili propustom o kojemu je riječ (vidi presudu u predmetu *Balmer-Schafroth and Others v. Switzerland* od 26. kolovoza 1997. godine, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-IV, § 26).

Sud smatra kako podnositelji zahtjeva mogu tvrditi da su "žrtve" u smislu članka 34. Konvencije budući da je, kao što je to već navedeno, na njihov položaj u pogledu njihove

devizne štednje utjecalo i još uvijek utječe donošenje izmjena Ustavnog zakona iz 1991. godine od 17. srpnja 1994. godine

Stoga se mora odbaciti prigovor tužene države o nedopuštenosti *ratione personae* jer da podnositelji zahtjeva ne mogu tvrditi da su žrtve navodnih povreda.

7. Zahtjev je u biti jednaki predmetu koji već rješava neko drugo tijelo

(a) Tužena država

Zahtjevi su u biti jednaki predmetu podnesenom Međunarodnom monetarnom fondu (MMF) na arbitražu, te Banci za međunarodna poravnanja (*Bank for International Settlement* – BIS) na posredovanje.

Na potraživanja podnositelja zahtjeva prema Glavnoj filijali Zagreb nije utjecao raspad SFRJ. Slovenija nije osporila niti poništila ta potraživanja. Međutim, zbog raspada monetarnoga sustava SFRJ, Glavna filijala Zagreb ostala je bez sredstava za njihovo namirenje. Tako je kao posljedica bivšeg sustava redeponiranja i zakonskoga jamstva SFRJ za deviznu štednju, odgovornost za potraživanja podnositelja zahtjeva postala pitanjem sukcesije. Namirenje potraživanja podnositelja zahtjeva bilo je povezano s diobom sukcesijske mase i obveza SFRJ za deviznu štednju. U tom se pogledu tužena država pozvala na žalbu Republike Hrvatske od 31. ožujka 2000. godine u građanskom postupku koje su pokrenuli štediše protiv Zagrebačke banke – Pomorske banke d.d. Split i Republike Hrvatske, a u kojoj je Hrvatska navela kako "devizni polozi, tj. štednja podliježu sukcesiji bivše SFRJ", što znači da dijeli mišljenje slovenske vlade.

Što se tiče MMF-a, Slovenija još čeka na odgovor Hrvatske MMF-u koji je u lipnju 1999. godine iskazao svoju spremnost djelovati kao poštenu posrednik u odgovoru na zahtjev slovenske vlade. Slovenska je vlada svoj zahtjev formulirala nakon dvostranog sastanka održanog 25. kolovoza 1998. godine na kojem su se Slovenija i Hrvatska suglasile da se spor u vezi s diobom obveza bivše SFRJ za deviznu štednju treba podnijeti MMF-u ili Svjetskoj banci, u slučaju da se u roku od tri mjeseca ne bude moglo postići rješenje.

Naknadno su se Slovenija, Hrvatska i druge bivše republike SFRJ člankom 7. Aneksa C Ugovora o pitanjima sukcesije potpisanom 29. lipnja 2001. godine obvezale da će spor podnijeti BIS-u na posredovanje kao hitno pitanje, uzimajući osobito u obzir potrebu zaštite "devizne štednje" pojedinaca. Tužena je država ustvrdila kako je za zaštitu pojedinačnih štediša bitna raspodjela obveza SFRJ za deviznu štednju.

Pregovori su započeli, ali je došlo do zastoja. Slovenija, Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija i Bosna i Hercegovina BIS-u su pismeno najavile svoju spremnost nastaviti te pregovore, što je stav za koji je Hrvatska, međutim, jasno naznačila da ga zasad nije spremna poduprijeti. Tužena je država također ustvrdila kako to što je Hrvatska povrijedila svoje obveze pregovaranja u dobroj vjeri ne može biti osnova za nametanje punih jamstvenih obveza Sloveniji.

Ako bi Sud utvrdio da su zahtjevi podnositelja zahtjeva dopušteni, Sud bi tad trebao izvršiti dugotrajnu i složenu analizu načina na koji se imovina i obveze bivše SFRJ trebaju podijeliti između slijednika bivše SFRJ. Sudovi u institucionalnom smislu nisu kvalificirani odlučivati o tim pitanjima. Djelotvorno rješenje problema odgovornosti država slijednica za jamstvo SFRJ za devizne pologe zahtjeva cjelovitu međudržavnu nagodbu, a ne analizu potraživanja koja se odnose na devizne pologe po pojedinačnim predmetima.

(b) Podnositelji zahtjeva i hrvatska vlada

Prema informacijama dostupnim hrvatskoj vladi, spor nije rješavao niti jedan međunarodni sud ili tijelo osim Parlamentarne skupštine Vijeća Europe.

Pregovori o arbitraži MMF-a između hrvatske i slovenske vlade održani su 1998. godine, ali nije postignut nikakav sporazum o upućivanju spora na arbitražu.

Bilo je potrebno napraviti jasnu razliku između obveza banke koje su proizlazile iz njenih privatnopravnih odnosa s jedne strane, te javnopravnih odnosa i obveza države s druge strane. Smatralo se kako obveze države potpadaju u domašaj pregovora o sukcesiji SFRJ. Oni su naglasili kako su stranke Ugovora o pitanjima sukcesije bile pet država slijednica, dok su stranke u predmetu pred Sudom bile fizičke osobe i država Slovenija koja je jedna od država slijednica. Dakle, postojala je formalna razlika između stranaka u ovom postupku i stranaka pregovora o sukcesiji.

Istina je da članak 2. stavak 3.(a) Aneksa C tog Ugovora predviđa da financijske obveze SFRJ uključuju "jamstva SFRJ ili njene NBJ za štedne pologe u čvrstoj valuti u nekoj komercijalnoj banci ili bilo kojoj njenoj ispostavi u bilo kojoj državi slijednici prije datuma kojim je ova proglasila neovisnost", a da članak 7. Aneksa C predviđa pregovore o takvim jamstvima SFRJ ili njene NBJ pod pokroviteljstvom Banke za međunarodna poravnanja.

Međutim, u Ugovoru o pitanjima sukcesije nisu spomenute ni obveze banaka prema štedišama prema privatnom pravu općenito, a niti obveze Ljubljanske banke prema hrvatskim štedišama (uključujući tri podnositelja zahtjeva Sudu). U tom se ugovoru uopće ne govori o pravu koje bi štediše, koji se inače spominju tek u vrlo općenitom smislu, uživale nakon njegovoga potpisivanja i ratifikacije. Nije utvrđen identitet stranaka u postupku posredovanja i postupku pred Sudom, niti su utvrđena pravna pitanja koja proizlaze iz odgovarajućih postupaka.

Iz tih se razloga na posredovanje IBS-a ne može primijeniti članak 35. stavak 2.(b). U svakom slučaju, taj postupak nije postigao rezultata i hrvatska vlada nije mogla predvidjeti kako će izgledati budući tijek događaja.

Suprotno tvrdnjama Slovenije, odluka Suda ne zahtijeva dugotrajnu i složenu analizu načina diobe imovine i obveza bivše SFRJ između slijednica bivše SFRJ. Sve o čemu Sud treba odlučiti je to jesu li ili nisu određene mjere koje je poduzela Slovenija predstavljale povredu Konvencijom zajamčenih prava podnositelja zahtjeva.

Podnositelj zahtjeva g. Kovačić naveo je kako mu je predsjednik Glavne filijale Zagreb rekao kako pitanje odgovornosti za devizne štedne uloge nije samo pravno pitanje, već prvenstveno političko pitanje koje se treba riješiti u okviru drugih neriješenih dvostranih pitanja. Predsjednik banke naglasio je i kako izaslanstva Slovenije i Hrvatske dalje odgađaju pregovore o deviznim položima, te rješenje traže kroz arbitražu ili sukcesiju. Odgode su išle u korist Slovenije. O pitanju odgovornosti za te pologe neslaganja su bila prisutna i između hrvatskih i slovenskih političara.

(c) Ocjena Suda

Sud primjećuje kako, prema članku 35. stavku 2. (b) Konvencije on "neće razmatrati niti jedan pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. koji je u osnovi isti kao neki

predmet što ga je Sud već ispitivao, ili koji je već podvrgnut nekom drugom međunarodnom postupku istrage ili rješavanja te ako ne sadrži nikakve nove relevantne činjenice."

On smatra da su institucije Konvencije, kako su ustvrdili hrvatska vlada i podnositelji zahtjeva, pojam "u osnovi istog zahtjeva" tumačile vrlo restriktivno. Smatrale su da im je onemogućeno rješavati zahtjev ako je podnositelj zahtjeva u tom drugom međunarodnom postupku isti kao i podnositelj zahtjeva koji je podnio zahtjev Komisiji ili Sudu (vidi, među drugim izvorima prava, zahtjev br. 11603/85, *Council of Civil Service Unions and others v. the United Kingdom*, odluka od 20. siječnja 1987. godine, DR 50, st. 228 na stranicama 236-237).

Čak i ako bi se pretpostavilo da je u tijeku arbitražni postupak pred Međunarodnim monetarnim fondom i postupak posredovanja pod pokroviteljskom Banke za međunarodna poravnanja u okviru pregovora o sukcesiji te da je predmet spora u tim postupcima jednak predmetu spora u ovim predmetima, Sud primjećuje da stranke postupaka pred MMF-om i BIS-om i stranke postupka pred Sudom nisu iste.

Iz toga slijedi kako nije dokazano da je drugom međunarodnom postupku istrage ili rješavanja već podvrgnut zahtjev koji je istovjetan zahtjevu o kojima Sud rješava u ovim predmetima ili koji je u osnovi isti kao taj zahtjev. Stoga se ovaj prigovor odbija.

8. Jesu li zahtjevi očito neosnovani

Što se tiče pitanja poštivanja članka 1. Protokola br. 1 koje su postavili svo troje podnositelja zahtjeva i poštivanja članka 14. Konvencije zajedno s člankom 1. Protokola br. 1 koji je postavio samo g. Kovačić, Sud smatra, u svjetlu navoda stranaka, da ovi prigovori postavljaju ozbiljna činjenična i pravna pitanja na temelju Konvencije, čije utvrđenje zahtjeva ispitivanje merituma. Sud stoga zaključuje kako ovaj prigovor nije očito neosnovan u smislu članka 3. stavak 3. Konvencije.

Nije utvrđena nikakva druga osnova da ga se proglasi nedopuštenim.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

spaja pitanje poštivanja pravila šestomjesečnog roka s osnovanošću;

proglašava dopuštenim, ne prejudicirajući odluku o osnovanosti, prigovore podnositelja zahtjeva koji se odnose na članak 1. Protokola br. 1 i prigovor g. Kovačića prema članku 14. Konvencije zajedno s člankom 1. Protokola br. 1.

Vincent BERGER
Tajnik

Georg RESS
Predsjednik